ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
YVES BOT
της 8ης Μαΐου 2014[1]

Υπόθεση C-91/13

Essent Energie Productie BV
κατά
Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid

[αίτηση του Raad van State (Κάτω Χώρες)για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως]

«Συμφωνία Συνδέσεως ΕΟΚ-Τουρκίας — Άρθρο 13 της αποφάσεως 1/80 του Συμβουλίου Συνδέσεως — Άρθρο 41 του πρόσθετου πρωτοκόλλου — Ρήτρες standstill — Πεδίο εφαρμογής — Ελεύθερη παροχή υπηρεσιών — Άρθρα 56 ΣΛΕΕ και 57 ΣΛΕΕ — Απόσπαση εργαζομένων — Υπήκοοι τρίτων κρατών — Απαίτηση άδειας εργασίας για τη διάθεση εργαζομένων»

1. Η κρινόμενη αίτηση προδικαστικής αποφάσεως υποβλήθηκε στο πλαίσιο διαφοράς μεταξύ της Essent Energie Productie BV (στο εξής: Essent) και του Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (Υπουργού Κοινωνικών Υποθέσεων και Απασχολήσεως, στο εξής: Minister), σχετικά με πρόστιμο το οποίο επέβαλε ο δεύτερος στην πρώτη επειδή εκτέλεσε εργασίες με εργαζομένους υπηκόους τρίτων κρατών για τους οποίους δεν είχε εκδοθεί άδεια απασχολήσεως.

2. Η Essent είναι εταιρία με έδρα τις Κάτω Χώρες, η οποία ανέθεσε στην BIS Industrial Services Nederland BV (στο εξής: BIS), επίσης με έδρα τις Κάτω Χώρες, εργασίες συναρμολογήσεως σκαλωσιών στο υποκατάστημά της στο Geertruidenberg (Κάτω Χώρες).

3. Σύμφωνα με έκθεση που συνέταξε η επιθεώρηση εργασίας στις 8 Μαρτίου 2010, μετά από έλεγχο που διενήργησε στις 15, 19 και 20 Μαΐου 2008 στο εν λόγω υποκατάστημα, διαπιστώθηκε ότι, από 1ης Ιανουαρίου έως 20 Μαΐου 2008, συμμετείχαν στην εκτέλεση των ως άνω εργασιών 33 υπήκοοι τρίτων κρατών, από τους οποίους 29 Τούρκοι, τρεις από την πρώην Γιουγκοσλαβία και ένας Μαροκινός υπήκοος.

4. Σύμφωνα με την ίδια έκθεση, οι αλλοδαποί εργαζόμενοι αποσπάστηκαν από την Ekinci Gerüstbau GmbH (στο εξής: Ekinci), γερμανική εταιρία με έδρα την Κολωνία (Γερμανία), της οποίας ήταν υπάλληλοι, στην υπηρεσία της BIS, χωρίς να έχει εκδοθεί προς τον σκοπό αυτόν καμιά άδεια εργασίας.

5. Με απόφαση της 11ης Μαΐου 2010, ο Minister επέβαλε στην Essent πρόστιμο ύψους 264 000 ευρώ για παράβαση του άρθρου 2, παράγραφος 1, του νόμου περί της εργασίας αλλοδαπών (Wet arbeid vreemdelingen), της 21ης Δεκεμβρίου 1994[2], όπως ίσχυε κατά τον κρίσιμο για τη διαφορά της κύριας δίκης χρόνο (στο εξής: Wav 1994), επειδή η εν λόγω εταιρία είχε εκτελέσει τις ως άνω εργασίες με αλλοδαπούς εργαζομένους για τους οποίους δεν είχε εκδοθεί η άδεια απασχολήσεως που ήταν απαραίτητη κατά την ολλανδική νομοθεσία.

1 — Γλώσσα του πρωτοτύπου: η γαλλική.

2 — *Stb*. 1994, αριθ. 959.

6. Η Essent υπέβαλε ένσταση κατά της ως άνω αποφάσεως.

7. Με απόφαση της 22ας Δεκεμβρίου 2010, ο Minister απέρριψε ως αβάσιμη την ως άνω ένσταση, για τον λόγο ότι η παρασχεθείσα από την Ekinci υπηρεσία συνίστατο αποκλειστικά στην απόσπαση εργαζομένων κατά την έννοια του άρθρου 1, παράγραφος 3, στοιχείο γ', της οδηγίας 96/71/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 1996, σχετικά με την απόσπαση εργαζομένων στο πλαίσιο παροχής υπηρεσιών[3], και, ως εκ τούτου, η Essent, ως αναθέτων φορέας και εργοδότης των αλλοδαπών εργαζομένων κατά την έννοια του Wav 1994, όφειλε να έχει άδειες εργασίας για τους εργαζομένους αυτούς.

8. Με απόφαση της 27ης Σεπτεμβρίου 2011, το Rechtbank 's-Hertogenbosch (Κάτω Χώρες) απέρριψε την προσφυγή της Essent κατά της ως άνω αποφάσεως. Το εν λόγω δικαστήριο, παραπέμποντας στην απόφαση Vicoplus κ.λπ.[4], έκρινε μεταξύ άλλων ότι ορθώς ο Minister επέβαλε πρόστιμο στην Essent, δεδομένου ότι δεν είχε χορηγηθεί καμιά άδεια απασχολήσεως, ενώ η υπηρεσία που παρασχέθηκε από την Ekinci συνίστατο αποκλειστικά στην απόσπαση εργαζομένων κατά την έννοια του άρθρου 1, παράγραφος 3, στοιχείο γ', της οδηγίας 96/71.

9. Για να καταλήξει στο συμπέρασμα αυτό, το Rechtbank 's-Hertogenbosch έκρινε ότι, παρόλο που η απόφαση Vicoplus κ.λπ. (EU:C:2011:64) αφορούσε παροχή υπηρεσιών συνιστάμενη σε απόσπαση Πολωνών εργαζομένων, μπορούσε να συναχθεί από αυτήν ότι, στην περίπτωση διαθέσεως εργαζομένων υπηκόων τρίτων κρατών, τα άρθρα 56 ΣΛΕΕ και 57 ΣΛΕΕ δεν απαγόρευαν νομοθετική ρύθμιση κράτους μέλους, εν προκειμένω το άρθρο 2, παράγραφος 1, του Wav 1994, που απαιτεί άδεια απασχολήσεως για τους εν λόγω εργαζομένους.

10. Η Essent άσκησε αναίρεση κατά της αποφάσεως αυτής ενώπιον του Raad van State (Κάτω Χώρες).

11. Το αιτούν δικαστήριο θεωρεί, όπως και το Rechtbank 's-Hertogenbosch, ότι από την απόφαση Vicoplus κ.λπ. (EU:C:2011:64) μπορεί να συναχθεί ότι δεν απαγορεύεται, βάσει των άρθρων 56 ΣΛΕΕ και 57 ΣΛΕΕ, σε ένα κράτος μέλος να θέσει την απόκτηση άδειας εργασίας ως όρο για την απόσπαση, κατά την έννοια του άρθρου 1, παράγραφος 3, στοιχείο γ', της οδηγίας 96/71, στο έδαφός του εργαζομένων προερχόμενων από τρίτο κράτος. Επειδή, δε, έκρινε ότι η απάντηση στο ζήτημα του συμβατού της απαιτήσεως άδειας εργασίας με τα άρθρα 56 ΣΛΕΕ και 57 ΣΛΕΕ προκύπτει σαφώς από την απόφαση Vicoplus κ.λπ. (EU:C:2011:64), δεν έκρινε αναγκαίο να υποβάλει στο Δικαστήριο σχετικό ερώτημα.

12. Το αιτούν δικαστήριο αποφάσισε να απευθυνθεί στο Δικαστήριο σχετικά με ένα άλλο ζήτημα, ζητώντας του να ερμηνεύσει, αφενός, το άρθρο 41 του πρόσθετου πρωτοκόλλου[5] της Συμφωνίας Συνδέσεως μεταξύ της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας και της Τουρκίας[6] και, αφετέρου, το άρθρο 13 της αποφάσεως 1/80 του Συμβουλίου Συνδέσεως της 19ης Σεπτεμβρίου 1980, σχετικά με την ανάπτυξη της συνδέσεως αυτής (στο εξής: απόφαση 1/80).

13. Τα δύο αυτά άρθρα περιέχουν μια ρήτρα standstill, η οποία απαγορεύει, μετά τη θέση τους σε ισχύ, στα κράτη μέλη να εισάγουν νέους περιορισμούς στην ελεύθερη εγκατάσταση, στην ελεύθερη παροχή υπηρεσιών και στην ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων μεταξύ της Δημοκρατίας της Τουρκίας και των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

3 — ΕΕ 1997, L 18, σ. 1.

4 — C-307/09 έως C-309/09, EU:C:2011:64.

5 — Πρωτόκολλο που υπογράφηκε στις 23 Νοεμβρίου 1970 στις Βρυξέλλες και συνήφθη, εγκρίθηκε και επικυρώθηκε εξ ονόματος της Κοινότητας με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 2760/72 του Συμβουλίου, της 19ης Δεκεμβρίου 1972 (ΕΕ ειδ. έκδ. 11/002, σ. 149, στο εξής: πρόσθετο πρωτόκολλο). Για το ευρωπαϊκό τμήμα του Βασιλείου των Κάτω Χωρών το πρόσθετο πρωτόκολλο τέθηκε σε ισχύ την 1η Ιανουαρίου 1973.

6 — Συμφωνία Συνδέσεως μεταξύ της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας και της Τουρκίας, η οποία υπογράφηκε στις 12 Σεπτεμβρίου 1963, στην Άγκυρα, από τη Δημοκρατία της Τουρκίας, αφενός, και από τα κράτη μέλη της ΕΟΚ και την Κοινότητα, αφετέρου, και η οποία συνήφθη, εγκρίθηκε και επικυρώθηκε εξ ονόματος της Κοινότητας με την απόφαση 64/732/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 23ης Δεκεμβρίου 1963 (ΕΕ ειδ. έκδ. 11/001, σ. 48).

14. Ειδικότερα, το άρθρο 41, παράγραφος 1, του πρόσθετου πρωτοκόλλου, το οποίο περιέχεται στο κεφάλαιο ΙΙ του τίτλου του ΙΙ, ορίζει τα εξής:

«Τα συμβαλλόμενα μέρη δεν επιβάλλουν μεταξύ τους νέους περιορισμούς στην ελευθερία εγκαταστάσεως και στην ελεύθερη παροχή υπηρεσιών.»

15. Το άρθρο 13 της αποφάσεως 1/80 ορίζει τα εξής:

«Τα κράτη μέλη της Κοινότητας και η Τουρκία δεν μπορούν να εισαγάγουν νέους περιορισμούς σχετικά με τις προϋποθέσεις προσβάσεως στην απασχόληση των εργαζομένων και των μελών των οικογενειών τους που διαμένουν και απασχολούνται νομίμως στο αντίστοιχο έδαφός τους.»

16. Σύμφωνα με το άρθρο 16, παράγραφος 1, της εν λόγω αποφάσεως, η διάταξη αυτή ισχύει από 1ης Δεκεμβρίου 1980.

17. Το αιτούν δικαστήριο διερωτάται ιδίως εάν η έννοια του εργοδότη, όπως έχει διαμορφωθεί στο ολλανδικό δίκαιο, συνιστά νέο περιορισμό κατά την έννοια των διατάξεων αυτών.

18. Ας δούμε πιο συγκεκριμένα ποιες είναι οι επίμαχες διατάξεις της ολλανδικής νομοθεσίας.

19. Την 1η Δεκεμβρίου 1980, η απασχόληση των αλλοδαπών στις Κάτω Χώρες διεπόταν από τον νόμο περί της εργασίας των αλλοδαπών εργαζομένων (Wet arbeid buitenlandse werknemers), της 9ης Νοεμβρίου 1978 [7].

20. Κατά το άρθρο 1, στοιχείο b, 1°, του Wabw, για την εφαρμογή των διατάξεων του νόμου αυτού ή εκείνων που στηρίζονται σε αυτές, ως εργοδότης νοείται κάθε πρόσωπο το οποίο συνδέεται με άλλο με σύμβαση εργασίας προς τον σκοπό της εκτελέσεως μιας εργασίας, εκτός εάν το άλλο αυτό πρόσωπο έχει αποσπαστεί στην υπηρεσία τρίτου βάσει του νόμου περί της διαθέσεως εργαζομένων (Wet op het ter beschikking stellen van arbeidskrachten), της 31ης Ιουλίου 1965 [8].

21. Κατά το άρθρο 1, στοιχείο b, 3°, του Wabw, ως εργοδότης νοείται επίσης κάθε πρόσωπο στην υπηρεσία του οποίου έχει αποσπαστεί άλλο πρόσωπο, αν έχει εφαρμογή στην απόσπαση αυτήν ο νόμος περί της διαθέσεως εργαζομένων.

22. Δυνάμει του άρθρου 4 του Wabw, απαγορεύεται στον εργοδότη να απασχολεί αλλοδαπό χωρίς άδεια εργασίας εκδοθείσα από το αρμόδιο υπουργείο.

23. Σύμφωνα με το άρθρο 1.1, στοιχείο b, του νόμου περί της διαθέσεως εργαζομένων, ως διάθεση εργαζομένων νοείται η απόσπαση εργαζομένων στην υπηρεσία άλλου έναντι αμοιβής, με σκοπό την εκτέλεση στην επιχείρηση του τελευταίου, χωρίς σύμβαση εργασίας με αυτήν, εργασίας η οποία πραγματοποιείται συνήθως στο πλαίσιο της επιχειρήσεως αυτής.

24. Εφαρμογή έχει εν προκειμένω ο Wav 1994 όπως ίσχυε πριν την έναρξη ισχύος, την 1η Ιουλίου 2009, του νόμου της 25ης Ιουνίου 2009 [9].

25. Κατά το άρθρο 1, παράγραφος 1, στοιχείο b, 1°, του Wav 1994, ως εργοδότης νοείται εκείνος που εξασφαλίζει την εκτέλεση μιας εργασίας από άλλο πρόσωπο στο πλαίσιο της ενάσκησης καθηκόντων ή επαγγέλματος ή της λειτουργίας μιας επιχειρήσεως.

7 — *Stb*. 1978, αριθ. 737, στο εξής: Wabw.

8 — *Stb*. 1965, αριθ. 379 (στο εξής: νόμος περί της διαθέσεως εργαζομένων).

9 — *Stb*. 2009, αριθ. 265.

26. Κατά το άρθρο 2, παράγραφος 1, του Wav 1994, απαγορεύεται στον εργοδότη η εκτέλεση μιας εργασίας με αλλοδαπό στις Κάτω Χώρες χωρίς άδεια απασχολήσεως.

27. Ωστόσο, η απαγόρευση αυτή δεν εφαρμόζεται στην περίπτωση αλλοδαπού ο οποίος, στο πλαίσιο διασυνοριακής παροχής υπηρεσιών, εκτελεί προσωρινά μια εργασία στις Κάτω Χώρες απασχολούμενος από εργοδότη εγκατεστημένο σε κράτος μέλος της Ένωσης εκτός του Βασιλείου των Κάτω Χωρών, υπό τον όρο ότι δεν πρόκειται για παροχή υπηρεσιών με αντικείμενο τη διάθεση εργαζομένων.

28. Επιπλέον, το άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο a, του Wav 1994 διευκρινίζει ότι η εν λόγω απαγόρευση δεν εφαρμόζεται σε αλλοδαπό στον οποίον δεν χορηγείται άδεια απασχολήσεως δυνάμει διατάξεων συμφωνίας με άλλα κράτη ή αποφάσεως οργανισμού δημοσίου διεθνούς δικαίου, εφόσον αυτές δεσμεύουν το Βασίλειο των Κάτω Χωρών.

29. Από την ως άνω παράθεση των εθνικών διατάξεων προκύπτει ότι, προτού τεθεί σε ισχύ η απόφαση 1/80, ο εργοδότης όφειλε, κατά το άρθρο 1, στοιχείο b, 1°, του Wabw, να εξασφαλίσει άδεια απασχολήσεως αν ανέθετε την εκτέλεση εργασίας σε αλλοδαπό βάσει συμβάσεως εργασίας, εκτός εάν ο αλλοδαπός είχε αποσπαστεί στην υπηρεσία τρίτου δυνάμει του νόμου για τη διάθεση εργαζομένων. Κατά το άρθρο 1, στοιχείο b, 3°, του Wabw, εργοδότης, κατά την έννοια του εν λόγω νόμου, ήταν στην περίπτωση αυτή εκείνος στην υπηρεσία του οποίου είχε αποσπαστεί ο αλλοδαπός. Ως εκ τούτου, σε χρονικό σημείο προγενέστερο της θέσεως σε ισχύ της αποφάσεως 1/80, εργοδότης υποχρεούμενος στην εξασφάλιση άδειας εργασίας για τους αλλοδαπούς εργαζομένους θα ήταν η BIS, στην υπηρεσία της οποίας είχαν αποσπαστεί οι εργαζόμενοι αυτοί από την Ekinci.

30. Όπως αναφέρει το αιτούν δικαστήριο, από τις σχετικές με τα άρθρα 1 και 2 του Wav 1994 νομοπαρασκευαστικές εργασίες προκύπτει ότι ο υποχρεούμενος στην εξασφάλιση άδειας εργασίας εργοδότης είναι εκείνος που πράγματι αναθέτει την εκτέλεση εργασίας σε αλλοδαπό και ότι ο εργοδότης αυτός είναι, ανά πάσα στιγμή, υπεύθυνος για την ύπαρξη της απαραίτητης άδειας απασχολήσεως. Η ύπαρξη συμβάσεως εργασίας ή σχέσεως εξαρτημένης εργασίας δεν ασκεί συναφώς καμιά επιρροή. Το γεγονός ότι η εργασία εκτελείται πράγματι με εντολή ή στην υπηρεσία ενός εργοδότη αρκεί για να προσδώσει την ιδιότητα του εργοδότη. Το αιτούν δικαστήριο διευκρινίζει ότι η προσαρμογή αυτή της εθνικής νομοθεσίας ήταν αναγκαία διότι, στην πράξη, οι εργοδότες αναζητούσαν διά της πλαγίας οδού και μέσω περίπλοκων κατασκευών τρόπους να καταστρατηγούν την υποχρέωση κατοχής άδειας εργασίας σε περίπτωση απασχολήσεως αλλοδαπών εργαζομένων. Η λύση που επιλέχθηκε ήταν ο ευρύς ορισμός της έννοιας του εργοδότη ο οποίος μπορεί να θεωρηθεί υπεύθυνος αν οι απασχολούμενοι από αυτόν υπήκοοι τρίτων κρατών δεν διαθέτουν άδειες εργασίας.

31. Επομένως, λαμβανομένης υπόψη αυτής της ευρείας έννοιας του εργοδότη που υιοθέτησε ο Wav 1994, σε μια περίπτωση όπως η επίδικη, η υποχρέωση αποκτήσεως άδειας απασχολήσεως βαρύνει όχι μόνον τη χρήστρια επιχείρηση, εν προκειμένω την BIS, αλλά και τους λοιπούς εργοδότες στην αλυσίδα απασχολήσεως, μεταξύ των οποίων και τον αναθέτοντα φορέα, εν προκειμένω την Essent.

32. Το αιτούν δικαστήριο εξηγεί ότι αντιμετωπίζει το ζήτημα αν η διεύρυνση της έννοιας του εργοδότη από τον Wav 1994 πρέπει να θεωρηθεί ως νέος περιορισμός κατά την έννοια της ρήτρας standstill που περιέχεται στο άρθρο 13 της αποφάσεως 1/80, καθώς και στο άρθρο 41 του πρόσθετου πρωτοκόλλου, και, ως εκ τούτου, αν η επιβολή προστίμου στην Essent είναι αντίθετη προς τα εν λόγω άρθρα. Κατά την Essent, η διεύρυνση, μετά τη θέση σε ισχύ των εν λόγω άρθρων, της έννοιας του εργοδότη που μπορεί να θεωρηθεί υπεύθυνος για το γεγονός ότι οι αλλοδαποί εργαζόμενοι τους οποίους απασχολεί δεν διαθέτουν άδειες εργασίας έχει ως αποτέλεσμα τον περιορισμό της προσβάσεως των Τούρκων εργαζομένων στην ολλανδική αγορά εργασίας.

33. Πριν το ερώτημα αν η διεύρυνση της έννοιας του εργοδότη συνιστά νέο περιορισμό αντίθετο προς το άρθρο 13 της αποφάσεως 1/80 και προς το άρθρο 41 του πρόσθετου πρωτοκόλλου, το αιτούν δικαστήριο θέτει επίσης το ερώτημα αν η Essent νομιμοποιείται να επικαλεστεί τα άρθρα αυτά.

34. Υπό τις συνθήκες αυτές, το Raad van State αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να θέσει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Δύναται, σε περίπτωση όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, ένας αναθέτων φορέας, ο οποίος σύμφωνα με το άρθρο 2, παράγραφος 1, του νόμου [Wav 1994] πρέπει να θεωρηθεί εργοδότης των περί ων πρόκειται Τούρκων εργαζομένων, να επικαλεστεί έναντι των ολλανδικών αρχών τη ρήτρα standstill του άρθρου 13 της αποφάσεως 1/80 ή τη ρήτρα standstill του άρθρου 41 του πρόσθετου πρωτοκόλλου;

2) α) Έχει η ρήτρα standstill του άρθρου 13 της αποφάσεως 1/80 ή η ρήτρα standstill του άρθρου 41 του πρόσθετου πρωτοκόλλου την έννοια ότι εμποδίζει την εισαγωγή απαγορεύσεως όπως η περιεχόμενη στο άρθρο 2, παράγραφος 1, του [Wav 1994] προς τους αναθέτοντες φορείς να εκτελούν με εργαζομένους υπηκόους τρίτου κράτους, εν προκειμένω της [Δημοκρατίας της] Τουρκίας, εργασία στις Κάτω Χώρες χωρίς άδεια απασχολήσεως, αν οι εργαζόμενοι αυτοί απασχολούνται από γερμανική επιχείρηση και εργάζονται στις Κάτω Χώρες για λογαριασμό του αναθέτοντος φορέα μέσω δανειζόμενης εργαζομένους ολλανδικής επιχειρήσεως;

β) Έχει συναφώς σημασία το γεγονός ότι, ήδη προτού τεθεί σε ισχύ τόσο η ρήτρα standstill του άρθρου 41 του πρόσθετου πρωτοκόλλου όσο και η ρήτρα standstill του άρθρου 13 της αποφάσεως 1/80, απαγορευόταν στους εργοδότες να εκτελούν εργασία με αλλοδαπό βάσει συμβάσεως εργασίας χωρίς άδεια απασχολήσεως και ότι η απαγόρευση αυτή είχε επεκταθεί, επίσης προτού τεθεί σε ισχύ η ρήτρα standstill του άρθρου 13 της αποφάσεως 1/80, στις δανειζόμενες εργαζομένους επιχειρήσεις στην υπηρεσία των οποίων αποσπώνται αλλοδαποί;»

I – **Η ανάλυσή μου**

35. Υπενθυμίζεται ότι το γεγονός ότι ένα εθνικό δικαστήριο διατύπωσε, από τυπικής απόψεως, προδικαστικό ερώτημα αναφερόμενο σε ορισμένες διατάξεις του δικαίου της Ένωσης δεν εμποδίζει το Δικαστήριο να παράσχει στο εν λόγω δικαιοδοτικό όργανο όλα τα ερμηνευτικά στοιχεία που μπορούν να φανούν χρήσιμα για την εκδίκαση της επίδικης υποθέσεως, ανεξαρτήτως του αν το τελευταίο αναφέρθηκε σε αυτά κατά τη διατύπωση των ερωτημάτων του. Συναφώς, στο Δικαστήριο απόκειται να εξαγάγει από το σύνολο των στοιχείων που του παρέχει το εθνικό δικαστήριο, και ιδίως από το σκεπτικό της αποφάσεως περί παραπομπής, εκείνα τα στοιχεία του δικαίου της Ένωσης τα οποία χρήζουν ερμηνείας, λαμβανομένου υπόψη του αντικειμένου της διαφοράς[10].

36. Για τους λόγους που θα αναπτύξω στη συνέχεια, θεωρώ ότι τα άρθρα 13 της αποφάσεως 1/80 και 41 του πρόσθετου πρωτοκόλλου δεν είναι χρήσιμα για τους σκοπούς της επιλύσεως της επίδικης διαφοράς.

37. Αντιθέτως, τα ζητήματα που τίθενται με την κρινόμενη υπόθεση πρέπει, κατά τη γνώμη μου, να αντιμετωπιστούν υπό το πρίσμα των άρθρων 56 ΣΛΕΕ και 57 ΣΛΕΕ.

Α- *Επί των εφαρμοστέων κανόνων δικαίου της Ένωσης*

38. Δεν αμφισβητείται ότι η Ekinci είναι επιχείρηση εγκατεστημένη στη Γερμανία. Σύμφωνα με το γερμανικό μητρώο εμπορικών εταιριών, η επιχείρηση αυτή δραστηριοποιείται στην κατασκευή, τη συναρμολόγηση και την τοποθέτηση σκαλωσιών.

10 — Βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση Vicoplus κ.λπ. (EU:C:2011:64, σκέψη 22 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

39. Η Ekinci διέθεσε στην BIS εργαζομένους υπηκόους πολλών τρίτων κρατών, μεταξύ των οποίων και η Δημοκρατία της Τουρκίας, με σκοπό την κατασκευή σκαλωσιών για το διάστημα από 1ης Ιανουαρίου έως 20 Μαΐου 2008.

40. Δεν αμφισβητείται ότι οι εργαζόμενοι για τους οποίους πρόκειται, οι οποίοι, στην πλειονότητά τους, είναι Τούρκοι υπήκοοι, διαθέτουν άδεια διαμονής στη Γερμανία και εργάζονται εκεί νομίμως.

1. Επί της μη εφαρμογής του άρθρου 13 της αποφάσεως 1/80

41. Κατά πάγια νομολογία, η ρήτρα standstill που προβλέπεται στο άρθρο 13 της αποφάσεως 1/80 απαγορεύει γενικώς τη θέσπιση οποιουδήποτε νέου εσωτερικού μέτρου που θα είχε ως αντικείμενο ή ως αποτέλεσμα να υπόκειται η εκ μέρους ενός Τούρκου υπηκόου άσκηση της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων στο έδαφος ενός κράτους μέλους σε όρους πιο περιοριστικούς σε σχέση με εκείνους που ίσχυαν συναφώς κατά την έναρξη ισχύος της αποφάσεως 1/80 στο κράτος μέλος για το οποίο πρόκειται [11].

42. Εξάλλου, το Δικαστήριο έχει επανειλημμένως αποφανθεί ότι, σε αντίθεση με τους εργαζομένους των κρατών μελών, οι Τούρκοι υπήκοοι δεν απολαύουν ελεύθερη κυκλοφορία εντός της Ένωσης, αλλά μπορούν να επικαλεστούν ορισμένα μόνον δικαιώματα και μόνον στο έδαφος του κράτους μέλους υποδοχής [12].

43. Εν προκειμένω, το κράτος μέλος υποδοχής των Τούρκων εργαζομένων είναι η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, όπου κατοικούν και εργάζονται νομίμως. Αυτό σημαίνει ότι μόνον έναντι του κράτους μέλους αυτού μπορούν οι εν λόγω εργαζόμενοι να επικαλεστούν τα δικαιώματα που αντλούν από την απόφαση 1/80.

44. Επιπλέον, το άρθρο 13 της αποφάσεως 1/80 αφορά τα εθνικά μέτρα περί προσβάσεως στην εργασία. Το Δικαστήριο συνήγαγε εξ αυτού το συμπέρασμα ότι το εν λόγω άρθρο 13 «δεν έχει σκοπό την προστασία των Τούρκων υπηκόων που έχουν ήδη ενταχθεί στην αγορά εργασίας ενός κράτους μέλους, αλλά εφαρμόζεται σε εκείνους ακριβώς τους Τούρκους υπηκόους στους οποίους δεν αναγνωρίζονται ακόμα τα δικαιώματα του άρθρου 6, παράγραφος 1, της αποφάσεως 1/80 σχετικά με την εργασία και, συνακολούθως, με τη διαμονή» [13].

45. Επιπλέον, είναι σκόπιμη η υπενθύμιση όσων έκρινε το Δικαστήριο στην απόφασή του Abatay κ.λπ. [14], σχετικά με τους Τούρκους οδηγούς οι οποίοι ήταν υπάλληλοι επιχειρήσεως εγκατεστημένης στην Τουρκία και πραγματοποιούσαν στη Γερμανία διεθνείς μεταφορές εμπορευμάτων. Το Δικαστήριο επισήμανε, καταρχάς, ότι οι Τούρκοι οδηγοί «παραμένουν στο γερμανικό έδαφος για πολύ περιορισμένο χρονικό διάστημα, όσο δηλαδή απαιτείται για τη μεταφορά και εκφόρτωση των εμπορευμάτων που προέρχονται από την Τουρκία ή τη φόρτωση εμπορευμάτων που θα μεταφερθούν από τη Γερμανία στην Τουρκία, το Ιράν ή το Ιράκ» [15]. Στη συνέχεια, το Δικαστήριο διαπίστωσε ότι, «μετά από κάθε μεταφορά, επιστρέφουν στην Τουρκία, όπου κατοικούν με τις οικογένειες τους και όπου έχει την έδρα της η επιχείρηση που τους απασχολεί και τους αμείβει» [16], για να καταλήξει στο συμπέρασμα ότι «[α]υτοί οι Τούρκοι υπήκοοι δεν έχουν, συνεπώς, την πρόθεση να ενταχθούν στην αγορά εργασίας της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας ως κράτους μέλους υποδοχής» [17].

11 — Βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση Demir (C-225/12, EU:C:2013:725, σκέψη 33 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

12 — Βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση Derin (C-325/05, EU:C:2007:442, σκέψη 66 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία). Βλ. επίσης απόφαση Demirkan (C-221/11, EU:C:2013:583, σκέψη 53).

13 — Απόφαση Sahin (C-242/06, EU:C:2009:554, σκέψη 51).

14 — C-317/01 και C-369/01, EU:C:2003:572.

15 — Σκέψη 89.

16 — Όπ.π.

17 — Όπ.π.

46. Όμως, κατά το Δικαστήριο, «από τη σύστημα και τον σκοπό της αποφάσεως 1/80 προκύπτει ότι, στην παρούσα φάση προωθήσεως της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων στο πλαίσιο της Συμφωνίας Συνδέσεως ΕΟΚ-Τουρκίας [...], η εν λόγω απόφαση αποσκοπεί κυρίως στη σταδιακή ένταξη των Τούρκων εργαζομένων [στο κράτος-μέλος υποδοχής], μέσω της εκ μέρους τους αδιάκοπης, κατά κανόνα, ασκήσεως νόμιμης εργασίας» [18].

47. Επομένως, το άρθρο 13 της αποφάσεως 1/80 δεν μπορούσε να εφαρμοστεί σε περίπτωση που χαρακτηρίζεται από την προσωρινή παρουσία στη Γερμανία των Τούρκων εργαζομένων, η οποία δεν μπορούσε, επομένως, να θεωρηθεί ως βούληση των εργαζομένων αυτών να ενταχθούν στην αγορά εργασίας του εν λόγω κράτους μέλους.

48. Το ίδιο ισχύει, κατά την άποψή μου, στο πλαίσιο της παρούσας υποθέσεως, όσον αφορά τους Τούρκους εργαζομένους που κατοικούν και εργάζονται νομίμως στη Γερμανία, η οποία αποτελεί, επομένως, το κράτος υποδοχής τους εντός της Ένωσης, και οι οποίοι έχουν αποσπαστεί στο ολλανδικό έδαφος για περιορισμένο χρονικό διάστημα, για τον χρόνο, δηλαδή, που ήταν αναγκαίος για την κατασκευή σκαλωσιών την οποία είχε αναλάβει η BIS. Μετά την ολοκλήρωση της εργασίας αυτής, οι εν λόγω εργαζόμενοι εγκατέλειψαν το ολλανδικό έδαφος και επέστρεψαν στη Γερμανία. Όπως ορθώς τονίζει η Ολλανδική Κυβέρνηση, οι εν λόγω εργαζόμενοι δεν είχαν, επομένως, πρόθεση να ενταχθούν στην ολλανδική αγορά εργασίας. Συνεπώς, το άρθρο 13 της αποφάσεως 1/80 δεν μπορεί να εφαρμοστεί έναντι των ολλανδικών αρχών στο πλαίσιο της διαφοράς της κύριας δίκης.

2. Επί της μη εφαρμογής του άρθρου 41, παράγραφος 1, του πρόσθετου πρωτοκόλλου

49. Το άρθρο 41, παράγραφος 1, του πρόσθετου πρωτοκόλλου, όπως προκύπτει από την ίδια τη διατύπωσή του, εισάγει κατά τρόπο σαφή, ακριβή και ανεπιφύλακτο, μια αναμφίβολη ρήτρα standstill, η οποία απαγορεύει στα συμβαλλόμενα μέρη να εισάγουν νέους περιορισμούς στην ελεύθερη εγκατάσταση και την ελεύθερη παροχή υπηρεσιών μετά την ημερομηνία θέσεως σε ισχύ του πρόσθετου πρωτοκόλλου [19].

50. Κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, το άρθρο 41, παράγραφος 1, του πρόσθετου πρωτοκόλλου έχει άμεσο αποτέλεσμα. Κατά συνέπεια, μπορεί να γίνει επίκληση της διατάξεως αυτής ενώπιον των δικαστηρίων των κρατών μελών από τους Τούρκους υπηκόους στους οποίους εφαρμόζεται [20].

51. Επισημαίνεται ότι η ρήτρα standstill απαγορεύει γενικώς τη θέσπιση οποιουδήποτε νέου μέτρου που θα είχε ως αντικείμενο ή ως αποτέλεσμα να εξαρτηθεί η εκ μέρους ενός Τούρκου υπηκόου άσκηση των εν λόγω οικονομικού χαρακτήρα ελευθεριών στο έδαφος ενός κράτους μέλους από όρους πιο περιοριστικούς σε σχέση με εκείνους που ίσχυαν κατά την έναρξη ισχύος του πρόσθετου πρωτοκόλλου ως προς το κράτος μέλος για το οποίο πρόκειται [21].

52. Το Δικαστήριο έχει ήδη κρίνει συναφώς, με την απόφασή του Abatay κ.λπ. (EU:C:2003:572), ότι επιχείρηση εγκατεστημένη στην Τουρκία, η οποία παρέχει νομίμως υπηρεσίες σε κράτος μέλος, καθώς και Τούρκοι εργαζόμενοι που απασχολούνται ως οδηγοί από τέτοια επιχείρηση, μπορούν να επικαλεστούν το άρθρο 41, παράγραφος 1, του πρόσθετου πρωτοκόλλου [22].

18 — Απόφαση Abatay κ.λπ. (EU:C:2003:572, σκέψη 90).

19 — Βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση Demirkan (EU:C:2013:583, σκέψη 37 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

20 — Όπ.π. (σκέψη 38 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

21 — Όπ.π. (σκέψη 39 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

22 — Σκέψεις 105 και 106.

53. Με την ίδια αυτή απόφαση, το Δικαστήριο έκρινε ότι η εν λόγω διάταξη δεν επιτρέπει να εισάγεται, με τη νομοθεσία κράτους μέλους, η κατοχή άδειας εργασίας ως προϋπόθεση για την παροχή υπηρεσιών στο έδαφος του κράτους αυτού από επιχείρηση εγκατεστημένη στην Τουρκία και τους υπαλλήλους της, Τούρκους υπηκόους, εφόσον η προϋπόθεση αυτή δεν ίσχυε κατά τον χρόνο ενάρξεως της ισχύος του πρόσθετου πρωτοκόλλου έναντι του κράτους μέλους αυτού [23].

54. Από τη διατύπωση του άρθρου 41, παράγραφος 1, του πρόσθετου πρωτοκόλλου προκύπτει ότι το άρθρο αυτό έχει ως σκοπό την εξάλειψη των περιορισμών στην ελεύθερη παροχή υπηρεσιών μεταξύ των συμβαλλομένων μερών [24]. Ειδικότερα, η διάταξη αυτή απαγορεύει στα κράτη μέλη να θεσπίσουν μετά την έναρξη ισχύος του πρόσθετου πρωτοκόλλου νέα εμπόδια στην παροχή υπηρεσιών από φυσικά ή νομικά πρόσωπα εγκατεστημένα στην Τουρκία, καθώς και στην είσοδο Τούρκων υπηκόων στο έδαφος κράτους μέλους με σκοπό την παροχή υπηρεσιών για λογαριασμό επιχειρήσεως εγκατεστημένης στην Τουρκία [25].

55. Στην υπόθεση της κύριας δίκης, ο μόνος σύνδεσμος με τη Δημοκρατία της Τουρκίας έγκειται στο ότι η πλειονότητα των εργαζομένων που αποσπάστηκαν από την Ekinci στο ολλανδικό έδαφος ήταν Τούρκοι υπήκοοι. Ωστόσο, αυτό το στοιχείο συνδέσεως δεν αρκεί για να υπαγάγει την επίδικη περίπτωση στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 41, παράγραφος 1, του πρόσθετου πρωτοκόλλου.

56. Για να συμβεί κάτι τέτοιο, θα έπρεπε να αποδειχθεί η ύπαρξη οικονομικής δραστηριότητας μεταξύ της Δημοκρατίας της Τουρκίας και του Βασιλείου των Κάτω Χωρών, η οποία θα συνέτρεχε αν οι Τούρκοι υπήκοοι για τους οποίους πρόκειται ήταν ανεξάρτητοι επαγγελματίες που παρείχαν υπηρεσίες στο εν λόγω κράτος μέλος ή αν ήταν μισθωτοί εργαζόμενοι αποσπασμένοι από επιχείρηση εγκατεστημένη στην Τουρκία.

57. Δεδομένου ότι στην υπόθεση της κύριας δίκης δεν πρόκειται για άσκηση της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών από Τούρκο υπήκοο, θεωρώ συνεπώς ότι αποκλείεται η εφαρμογή του άρθρου 41, παράγραφος 1, του πρόσθετου πρωτοκόλλου.

3. Επί της δυνατότητας εφαρμογής των άρθρων 56 ΣΛΕΕ και 57 ΣΛΕΕ

58. Είδαμε ότι το αιτούν δικαστήριο αναφέρεται, στο κείμενο της αποφάσεώς του περί παραπομπής, στα άρθρα 56 ΣΛΕΕ και 57 ΣΛΕΕ. Δεν υπέβαλε, ωστόσο, σχετικό ερώτημα στο Δικαστήριο, καθώς θεώρησε ότι από την απόφαση Vicoplus κ.λπ. (EU:C:2011:64) προκύπτει σαφώς ότι τα εν λόγω άρθρα δεν απαγορεύουν στα κράτη μέλη να θέσουν την απόκτηση άδειας εργασίας ως προϋπόθεση για την απόσπαση, κατά την έννοια του άρθρου 1, παράγραφος 3, στοιχείο γ', της οδηγίας 96/71, στο έδαφός τους εργαζομένων προερχόμενων από τρίτο κράτος.

23 — Σκέψη 117, έκτη περίπτωση.

24 — Απόφαση Demirkan (EU:C:2013:583, σκέψη 43 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία). Το Δικαστήριο διευκρίνισε, ωστόσο, με την ίδια απόφαση ότι «ο σκοπός του άρθρου 41, παράγραφος 1, του πρόσθετου πρωτοκόλλου όπως επίσης και το πλαίσιο εντός του οποίου εντάσσεται η διάταξη αυτή διαφέρουν θεμελιωδώς από τον σκοπό και το πλαίσιο του άρθρου 56 ΣΛΕΕ, ιδίως ως προς τη δυνατότητα εφαρμογής των διατάξεων αυτών στους αποδέκτες υπηρεσιών» (σκέψη 49). Έτσι, «η "ελεύθερη παροχή υπηρεσιών" κατά το άρθρο 41, παράγραφος 1, του πρόσθετου πρωτοκόλλου έχει την έννοια ότι δεν καλύπτει και την ελευθερία των Τούρκων υπηκόων, που είναι αποδέκτες υπηρεσιών, να μεταβαίνουν σε κράτος μέλος για να λάβουν εκεί υπηρεσίες» (σκέψη 63).

25 — Ως προς την τελευταία αυτή περίπτωση, βλ. απόφαση Soysal και Savatli (C-228/06, EU:C:2009:101).

59. Κατά την άποψή μου, ορθώς το αιτούν δικαστήριο θεώρησε ότι χωρεί εφαρμογή των άρθρων 56 ΣΛΕΕ και 57 ΣΛΕΕ. Πράγματι, από τη νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει ότι η δραστηριότητα η οποία συνίσταται στη διάθεση εκ μέρους μιας επιχειρήσεως, έναντι αμοιβής, εργαζομένων που παραμένουν στην υπηρεσία της επιχειρήσεως αυτής, χωρίς να έχει συναφθεί καμία σύμβαση εργασίας με την επιχείρηση στην οποία διατίθενται, αποτελεί επαγγελματική δραστηριότητα η οποία πληροί τις οριζόμενες από το άρθρο 57, πρώτο εδάφιο, ΣΛΕΕ, προϋποθέσεις και πρέπει, επομένως, να θεωρείται υπηρεσία κατά την έννοια της διατάξεως αυτής [26].

60. Στην επίδικη υπόθεση όντως οι εργαζόμενοι διατίθενται από επιχείρηση εγκατεστημένη στη Γερμανία σε χρήστρια επιχείρηση εγκατεστημένη στις Κάτω Χώρες. Μια τέτοια παροχή υπηρεσιών μεταξύ δύο επιχειρήσεων εγκατεστημένων σε δύο διαφορετικά κράτη μέλη εμπίπτει χωρίς καμιά αμφιβολία στο πεδίο εφαρμογής των άρθρων 56 ΣΛΕΕ και 57 ΣΛΕΕ. Το γεγονός ότι η απόσπαση εργαζομένων αφορά εργαζομένους υπηκόους τρίτων κρατών δεν ασκεί εν προκειμένω επιρροή. Πράγματι, από τη νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει ότι η απόσπαση εργαζομένων υπηκόων τρίτων κρατών στο πλαίσιο παροχής υπηρεσιών πρέπει να εξετάζεται υπό το πρίσμα των κανόνων της Συνθήκης ΛΕΕ για την ελεύθερη παροχή υπηρεσιών [27].

61. Αντιθέτως, το αιτούν δικαστήριο εσφαλμένως έκρινε ότι η νομολογία του Δικαστηρίου παρέχει πλέον σαφή απάντηση στο ερώτημα αν είναι σύμφωνη προς τα άρθρα 56 ΣΛΕΕ και 57 ΣΛΕΕ η ολλανδική νομοθετική ρύθμιση που υποχρεώνει τους εργαζομένους υπηκόους τρίτων κρατών τους οποίους διαθέτει μια επιχείρηση σε άλλη, εγκατεστημένη σε διαφορετικό κράτος μέλος, να διαθέτουν άδεια απασχολήσεως.

62. Συγκεκριμένα, σε αντίθεση με όσα αναφέρει το αιτούν δικαστήριο, εκτιμώ ότι η απάντηση στα ζητήματα που θέτει η κρινόμενη υπόθεση δεν απορρέει σαφώς από την απόφαση Vicoplus κ.λπ. (EU:C:2011:64). Θα έχω στη συνέχεια την ευκαιρία να διευκρινίσω για ποιον λόγο η λύση που έδωσε το Δικαστήριο στην υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση αυτή συνδέεται στενά με το ιδιάζον πλαίσιό της, δηλαδή την εφαρμογή μεταβατικών διατάξεων οι οποίες ακολούθησαν την ένταξη στην Ένωση νέων κρατών μελών.

63. Επομένως, το κύριο επίμαχο ζήτημα στην κρινόμενη υπόθεση παραμένει μέχρι τώρα χωρίς σαφή απάντηση εκ μέρους του Δικαστηρίου, γεγονός που δικαιολογεί την αναδιατύπωση από το τελευταίο των ερωτημάτων του αιτούντος δικαστηρίου, προκειμένου να δοθεί σε αυτό απάντηση χρήσιμη για την επίλυση της διαφοράς της κύριας δίκης. Το Δικαστήριο θα έπρεπε, ως εκ τούτου, να απαντήσει στο ερώτημα αν τα άρθρα 56 ΣΛΕΕ και 57 ΣΛΕΕ έχουν την έννοια ότι δεν επιτρέπουν νομοθετική ρύθμιση κράτους μέλους η οποία εξαρτά από την απόκτηση άδειας εργασίας την απόσπαση, κατά την έννοια του άρθρου 1, παράγραφος 3, στοιχείο γ', της οδηγίας 96/71, στο έδαφος του κράτους αυτού, εργαζομένων υπηκόων τρίτων κρατών.

64. Όπως επισημαίνει κυρίως η Essent στις παρατηρήσεις της, το Δικαστήριο πρέπει να προσδιορίσει αν, υπό τις περιστάσεις της κρινομένης υποθέσεως, δηλαδή στην περίπτωση διαθέσεως από γερμανική επιχείρηση εργαζομένων υπηκόων τρίτων κρατών σε χρήστρια επιχείρηση εγκατεστημένη στις Κάτω Χώρες, η οποία πραγματοποιεί εργασίες για λογαριασμό άλλης επιχειρήσεως επίσης εγκατεστημένης στις Κάτω Χώρες, η απαίτηση των ολλανδικών αρχών για την απόκτηση αδειών εργασίας είναι συμβατή με τα άρθρα 56 ΣΛΕΕ και 57 ΣΛΕΕ.

26 — Απόφαση Vicoplus κ.λπ. (EU:C:2011:64, σκέψη 27 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

27 — Βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση Επιτροπή κατά Λουξεμβούργου (C-445/03, EU:C:2004:655).

Β - *Επί του συμβατού της ολλανδικής νομοθετικής ρυθμίσεως με τα άρθρα 56 ΣΛΕΕ και 57 ΣΛΕΕ*

65. Είδαμε ότι η περίπτωση της υποθέσεως της κύριας δίκης άπτεται των άρθρων 56 ΣΛΕΕ και 57 ΣΛΕΕ. Προτού εξεταστεί αν η ολλανδική νομοθετική ρύθμιση είναι συμβατή με τα άρθρα αυτά, είναι σκόπιμο να εκτεθούν οι λόγοι για τους οποίους η Essent πρέπει, κατά την άποψή μου, να θεωρηθεί ότι νομιμοποιείται να επικαλεστεί τα εν λόγω άρθρα στο πλαίσιο της κύριας δίκης.

1. Επί της δυνατότητας της Essent να επικαλεστεί τα άρθρα 56 ΣΛΕΕ και 57 ΣΛΕΕ στο πλαίσιο της κύριας δίκης

66. Το πλαίσιο της υποθέσεως της κύριας δίκης χαρακτηρίζεται από την ύπαρξη μιας αλυσίδας επιχειρήσεων. Ειδικότερα, μια αναθέτουσα επιχείρηση, εν προκειμένω η Essent, ανέθεσε σε άλλη επιχείρηση, την BIS, την κατασκευή σκαλωσιών σε ένα από τα υποκαταστήματά της. Για να διεκπεραιώσει το έργο αυτό, η BIS χρησιμοποίησε τις υπηρεσίες μιας επιχειρήσεως εγκατεστημένης στη Γερμανία, της Ekinci, από την οποία ζήτησε να της διαθέσει εργαζομένους.

67. Συναφώς, η ολλανδική νομοθεσία έχει τροποποιηθεί, υιοθετώντας την ευθύνη του αναθέτοντος φορέα σε περίπτωση εργασίας εκτελούμενης από υπηκόους τρίτων κρατών οι οποίοι δεν διαθέτουν άδεια απασχολήσεως. Η επιλογή αυτή υπαγορεύθηκε από τη βούληση των ολλανδικών αρχών να αποτρέψουν την καταστρατήγηση της υποχρεώσεως αποκτήσεως άδειας εργασίας για τους εργαζομένους υπηκόους τρίτων κρατών εξαιτίας του μεγάλου αριθμού των επιχειρήσεων που εμπλέκονται πλέον στην πραγματοποίηση ενός έργου.

68. Εν προκειμένω, η εφαρμογή της ολλανδικής νομοθετικής ρυθμίσεως από τις αρμόδιες εθνικές αρχές τις οδήγησε στην επιβολή προστίμου λόγω μη λήψεως αδειών εργασίας μόνον στον αναθέτοντα φορέα, δηλαδή την Essent, και όχι στην BIS ως χρήστρια επιχείρηση στην υπηρεσία της οποίας τέθηκαν οι εργαζόμενοι τους οποίους διέθεσε η Ekinci.

69. Στο πλαίσιο αυτό, η μη αναγνώριση στην Essent, τη μόνη επιχείρηση που θεωρήθηκε υπεύθυνη από τις ολλανδικές αρχές, της δυνατότητας να επικαλεστεί τα άρθρα 56 ΣΛΕΕ και 57 ΣΛΕΕ, προκειμένου να αμφισβητήσει το πρόστιμο που της επιβλήθηκε, θα στερούσε από την αποτελεσματικότητά τους τους κανόνες της Συνθήκης ΛΕΕ για την ελεύθερη παροχή υπηρεσιών.

70. Κάτι τέτοιο θα αποτελούσε παραδοχή του ότι, μολονότι η απαίτηση άδειας εργασίας για τους αποσπασμένους εργαζομένους υπηκόους τρίτων κρατών πρέπει, επί της ουσίας, να εξετάζεται υπό το πρίσμα των άρθρων αυτών, το γεγονός ότι η Essent είναι πρώτη στην αλυσίδα των εμπλεκομένων επιχειρήσεων, και ως εκ τούτου οι εργαζόμενοι δεν διατίθενται κατευθείαν σε αυτήν, της στερεί τη δυνατότητα να επικαλεστεί το μόνο μέσο για την άμυνά της, δηλαδή τα άρθρα 56 ΣΛΕΕ και 57 ΣΛΕΕ.

71. Στον βαθμό που, δυνάμει της ολλανδικής νομοθεσίας, υπεύθυνος για την έλλειψη άδειας εργασίας των εργαζομένων υπηκόων τρίτων κρατών θεωρείται ο αναθέτων φορέας, αυτός είναι και ο μόνος που μπορεί, σε μια τέτοια περίπτωση, να επικαλεστεί λυσιτελώς τα άρθρα αυτά. Η άρνηση της δυνατότητας αυτής θα αποτελούσε παραδοχή του ότι το σύστημα που έχει θεσπίσει η ολλανδική νομοθεσία και το οποίο χαρακτηρίζεται από την αναγωγή στην αλυσίδα των υπευθύνων μέχρι τον αναθέτοντα φορέα, επιτρέπει τη διατήρηση των περιορισμών στην ελεύθερη παροχή των υπηρεσιών.

72. Ο περιορισμός της δυνατότητας επικλήσεως των κανόνων της Συνθήκης ΛΕΕ για την ελεύθερη παροχή των υπηρεσιών μόνον στους άμεσους εργοδότες θα παρέβλεπε το γεγονός ότι, όπως αποδεικνύεται από την κρινόμενη υπόθεση, σε αλυσίδες αναθέσεως δραστηριοτήτων ενδέχεται να εμπλέκονται περισσότερες εταιρίες. Έτσι, δεν είναι σπάνιες οι περιπτώσεις στις οποίες μεταξύ των

μισθωτών και του κυρίου του έργου εμφανίζονται περισσότεροι από τέσσερις μεσάζοντες [28].

73. Λόγω της πραγματικότητας αυτής, η οποία ενδέχεται να οδηγήσει σε καταχρήσεις και καταστρατήγηση της κοινωνικής νομοθεσίας, η ολλανδική νομοθετική ρύθμιση καθιστά υπεύθυνο τον αναθέτοντα φορέα σε περίπτωση που δεν ζητήθηκε η έκδοση αδειών εργασίας για υπηκόους τρίτων κρατών που εργάζονται στην υπηρεσία μιας από τις επιχειρήσεις στις οποίες έχει αναθέσει τομείς δραστηριότητάς του.

74. Ως προς το σημείο αυτό, η ολλανδική νομοθετική ρύθμιση ακολουθεί την τάση που εκδηλώνεται στις σύγχρονες συζητήσεις ενόψει της μεταρρυθμίσεως της νομοθεσίας της Ένωσης για την απόσπαση των εργαζομένων, μια από τις πιθανές αλλαγές της οποίας θα συνίσταται ακριβώς στην αύξηση της ευθύνης του αναθέτοντος φορέα.

75. Η νομολογία του Δικαστηρίου δεν είναι ιδιαίτερα περιοριστική όσον αφορά τα πρόσωπα που μπορούν να επικαλούνται τους κανόνες της Συνθήκης ΛΕΕ για την ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων, επομένως θεωρώ ότι συνηγορεί υπέρ της διευρυμένης προσεγγίσεως όσον αφορά τη δυνατότητα επικλήσεως των άρθρων 56 ΣΛΕΕ και 57 ΣΛΕΕ.

76. Όσον αφορά την ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων, το Δικαστήριο έκρινε ως εκ τούτου ότι, «[…] μολονότι τα δικαιώματα ελεύθερης κυκλοφορίας που προβλέπει το άρθρο [45 ΣΛΕΕ] παρέχονται στους εργαζόμενους [...], από το γράμμα του άρθρου αυτού ουδαμώς προκύπτει ότι τα δικαιώματα αυτά δεν μπορεί να επικαλείται τρίτος» [29]. Έκρινε, συνεπώς, ότι «την εφαρμογή του άρθρου 45 ΣΛΕΕ μπορούν να επικαλεστούν όχι μόνον οι ίδιοι οι εργαζόμενοι, αλλά και οι εργοδότες τους. Πράγματι, για να είναι αποτελεσματικό και χρήσιμο, το δικαίωμα των εργαζομένων να προσλαμβάνονται και να απασχολούνται χωρίς διακρίσεις πρέπει να συνοδεύεται κατ' ανάγκην από το δικαίωμα των εργοδοτών να τους προσλαμβάνουν τηρώντας τους κανόνες περί ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων» [30].

77. Έτσι, το Δικαστήριο προέβη στην αποσύνδεση των προσώπων που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 45 ΣΛΕΕ από εκείνα που νομιμοποιούνται να επικαλούνται το άρθρο αυτό. Η δεύτερη κατηγορία είναι ευρύτερη προκειμένου να εξασφαλιστεί η πρακτική αποτελεσματικότητα του εν λόγω άρθρου [31].

78. Η ίδια λογική πρέπει, κατά την άποψή μου, να εφαρμοστεί και όσον αφορά την ελεύθερη παροχή των υπηρεσιών. Τη θεμελιώδη αυτή ελευθερία πρέπει να μπορούν να την επικαλούνται και πρόσωπα τα οποία δεν την ασκούν καταρχήν. Πράγματι, η ελεύθερη παροχή των υπηρεσιών, όπως και η ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων, επιδιώκει σκοπό γενικού συμφέροντος, το οποίο έγκειται στην εγκαθίδρυση εσωτερικής αγοράς. Η επιδίωξη του σκοπού αυτού δικαιολογεί την διεύρυνση του κύκλου των προσώπων που μπορούν να επικαλεστούν τις διατάξεις του δικαίου της Ένωσης, έτσι ώστε να περιλαμβάνει και πρόσωπα πέραν των παρεχόντων υπηρεσίες και των αποδεκτών αυτών, τα οποία, πάντως, πρέπει να έχουν ουσιαστικό σύνδεσμο με πρόσωπα που έχουν τις εν λόγω ιδιότητες [32].

28 — Βλ. Muller, F., «L'affaire Flamanville: détachement ou fraude sociale?», *Droit social*, αριθ. 7/8, 2012, σ. 675, ιδίως σ. 685.

29 — Βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση Caves Krier Frères (C-379/11, EU:C:2012:798, σκέψη 28 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

30 — Βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση Las (C-202/11, EU:C:2013:239, σκέψη 18 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

31 — Έτσι, με την απόφασή του ITC (C-208/05, EU:C:2007:16), το Δικαστήριο δέχθηκε ότι ένα ιδιωτικό γραφείο ευρέσεως εργασίας που συνήψε σύμβαση ευρέσεως εργασίας με αιτούντα εργασία έχει τη δυνατότητα να επικαλείται δικαιώματα ευθέως παρεχόμενα στους εργαζομένους της Ένωσης από το άρθρο 45 ΣΛΕΕ (σκέψη 25).

32 — Βλ., κατ' αναλογίαν, σημεία 19 και 21 των προτάσεων του γενικού εισαγγελέα N. Fennelly στην υπόθεση Clean Car Autoservice (C-350/96, EU:C:1997:587).

79. Η άρνηση στην Essent της δυνατότητας να επικαλεστεί τα άρθρα 56 ΣΛΕΕ και 57 ΣΛΕΕ θα ισοδυναμούσε με την παραδοχή ότι, υιοθετώντας έναν ευρύ ορισμό της έννοιας του εργοδότη, το κράτος μέλος προορισμού είναι σε θέση να καταστρατηγεί τους κανόνες της Συνθήκης ΛΕΕ για την ελεύθερη παροχή υπηρεσιών και να παρακάμπτει την απαγόρευση των περιορισμών αυτής της θεμελιώδους ελευθερίας που προβλέπεται στο άρθρο 56 ΣΛΕΕ[33].

80. Υπ' αυτές τις συνθήκες, ένας αναθέτων φορέας όπως η Essent πρέπει να μπορεί να επικαλείται τα δικαιώματα που αναγνωρίζονται ευθέως από τα άρθρα 56 ΣΛΕΕ και 57 ΣΛΕΕ στους παρέχοντες υπηρεσίες και τους αποδέκτες αυτών.

81. Συναφώς, η διαπίστωση ότι ούτε η Ekinci ούτε η BIS είναι διάδικοι στην κύρια δίκη δεν θεωρώ ότι είναι καθοριστικής σημασίας. Πράγματι, δεν αναιρεί το έννομο συμφέρον που έχει η Essent, ως αναθέτων φορέας στον οποίον επιβλήθηκαν κυρώσεις λόγω μη εκδόσεως αδειών εργασίας, για την επίλυση του ζητήματος αν η απαίτηση τέτοιων αδειών είναι συμβατή με τα άρθρα 56 και 57 ΣΛΕΕ. Το ζήτημα αυτό έχει δηλαδή άμεση χρησιμότητα για την επίλυση της διαφοράς της κύριας δίκης, η οποία έχει ως αντικείμενο τη νομιμότητα του προστίμου που επιβλήθηκε στην Essent.

2. Επί της υπάρξεως περιορισμού στην ελεύθερη παροχή υπηρεσιών

82. Υπενθυμίζω, καταρχάς, ότι, κατά πάγια νομολογία, το άρθρο 56 ΣΛΕΕ επιτάσσει όχι μόνον την εξάλειψη κάθε δυσμενούς διακρίσεως έναντι του εγκατεστημένου σε άλλο κράτος μέλος παρέχοντος υπηρεσίες λόγω της ιθαγένειάς του, αλλά και την κατάργηση κάθε περιορισμού, ακόμη και αν αυτός εφαρμόζεται αδιακρίτως τόσο σε ημεδαπούς παρέχοντες υπηρεσίες όσο και σε παρέχοντες υπηρεσίες άλλων κρατών μελών, εφόσον μπορεί να παρεμποδίσει, να παρενοχλήσει ή να καταστήσει λιγότερο ελκυστικές τις δραστηριότητες του παρέχοντος υπηρεσίες, όταν αυτός είναι εγκατεστημένος σε άλλο κράτος μέλος όπου παρέχει νομίμως ανάλογες υπηρεσίες[34].

83. Όσον αφορά δε την απόσπαση εργαζομένων υπηκόων τρίτου κράτους από παρέχουσα υπηρεσίες επιχείρηση εγκατεστημένη σε κράτος μέλος της Ένωσης, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι εθνική κανονιστική ρύθμιση η οποία εξαρτά από τη χορήγηση διοικητικής άδειας την παροχή υπηρεσιών επί του εθνικού εδάφους εκ μέρους επιχειρήσεως εγκατεστημένης σε άλλο κράτος μέλος συνιστά περιορισμό στην εν λόγω ελευθερία, κατά την έννοια του άρθρου 56 ΣΛΕΕ[35].

84. Όπως εκτέθηκε ανωτέρω, κατά το άρθρο 2, παράγραφος 1, του Wav 1994, απαγορεύεται στους εργοδότες να αναθέτουν σε αλλοδαπό ο οποίος δεν διαθέτει άδεια απασχολήσεως την εκτέλεση εργασίας στις Κάτω Χώρες. Ωστόσο, η απαγόρευση αυτή δεν εφαρμόζεται στην περίπτωση αλλοδαπού ο οποίος, στο πλαίσιο διασυνοριακής παροχής υπηρεσιών, εκτελεί προσωρινά εργασία στις Κάτω Χώρες στην υπηρεσία εργοδότη εγκατεστημένου σε κράτος μέλος της Ένωσης πλην του Βασιλείου των Κάτω Χωρών, υπό την προϋπόθεση ότι δεν πρόκειται για παροχή υπηρεσιών με αντικείμενο τη διάθεση εργατικού δυναμικού.

85. Η ολλανδική νομοθετική ρύθμιση επιφυλάσσει, επομένως, ιδιαίτερη μεταχείριση στην παροχή υπηρεσιών με αντικείμενο τη διάθεση εργαζομένων υπηκόων τρίτων κρατών σε επιχείρηση εγκατεστημένη στις Κάτω Χώρες από επιχείρηση εγκατεστημένη σε άλλο κράτος μέλος. Γι' αυτό το είδος παροχής υπηρεσιών διατηρείται η υποχρέωση των εργαζομένων υπηκόων τρίτων κρατών να διαθέτουν άδεια εργασίας.

33 — Βλ., κατ' αναλογίαν, απόφαση Clean Car Autoservice (C-350/96, EU:C:1998:205, σκέψη 21).

34 — Βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση dos Santos Palhota κ.λπ. (C-515/08, EU:C:2010:589, σκέψη 29 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

35 — Βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση Επιτροπή κατά Αυστρίας (C-168/04, EU:C:2006:595, σκέψη 40 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

86. Υπό το πρίσμα της προπαρατεθείσας νομολογίας του Δικαστηρίου, πρέπει να γίνει δεκτό ότι, λόγω των διοικητικών επιβαρύνσεων που προϋποθέτει, η υποχρέωση αποκτήσεως αδειών εργασίας για τους εργαζομένους που είναι υπήκοοι τρίτων κρατών και έχουν αποσπαστεί σε χρήστρια επιχείρηση, όπως είναι η BIS, από παρέχουσα υπηρεσίες επιχείρηση η οποία είναι εγκατεστημένη σε άλλο κράτος μέλος, όπως είναι η Ekinci, συνιστά εμπόδιο στην ελεύθερη παροχή υπηρεσιών, που απαγορεύεται, καταρχήν, από το άρθρο 56 ΣΛΕΕ.

87. Η απόκτηση αδειών εργασίας για τους εργαζομένους που είναι υπήκοοι τρίτων κρατών και έχουν διατεθεί σε επιχείρηση εγκατεστημένη στις Κάτω Χώρες από επιχείρηση εγκατεστημένη σε άλλο κράτος μέλος εξαρτάται από πολλές προϋποθέσεις, όπως είναι η προηγούμενη εξακρίβωση ότι δεν υφίσταται διαθέσιμο εργατικό δυναμικό στην εθνική αγορά εργασίας, καθώς και από περιορισμούς από πλευράς χρονικών ορίων. Δεν πρόκειται, επομένως, για απλή τυπική διατύπωση. Ειδικότερα, η υποχρέωση αποκτήσεως αδειών εργασίας μπορεί να έχει συνεπώς ως αποτέλεσμα την αποθάρρυνση μιας επιχειρήσεως όπως η Ekinci από την άσκηση της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών, στο μέτρο που περιορίζεται στην επιλογή προσωπικού το οποίο μπορεί εύκολα και γρήγορα να διαθέσει σε επιχείρηση εγκατεστημένη σε άλλο κράτος μέλος.

3. Επί της δικαιολογήσεως του περιορισμού

88. Κατά πάγια νομολογία, εθνική κανονιστική ρύθμιση σε τομέα που δεν έχει αποτελέσει αντικείμενο εναρμονίσεως σε επίπεδο Ένωσης, η οποία εφαρμόζεται αδιακρίτως σε κάθε πρόσωπο ή επιχείρηση που ασκεί δραστηριότητα στο έδαφος του κράτους μέλους για το οποίο πρόκειται, είναι δυνατόν να δικαιολογείται, παρά το περιοριστικό της αποτέλεσμα για την ελεύθερη παροχή υπηρεσιών, στο μέτρο που ικανοποιεί επιτακτικό λόγο γενικού συμφέροντος που δεν διασφαλίζεται ήδη από τους κανόνες στους οποίους υπόκειται ο παρέχων τις υπηρεσίες εντός του κράτους μέλους όπου είναι εγκατεστημένος και εφόσον η εν λόγω ρύθμιση είναι πρόσφορη για την επίτευξη του σκοπού τον οποίον επιδιώκει και δεν βαίνει πέραν του αναγκαίου για την επίτευξη του σκοπού μέτρου [36].

89. Ο τομέας της αποσπάσεως έμμισθων εργαζομένων υπηκόων τρίτων κρατών στο πλαίσιο διασυνοριακής παροχής υπηρεσιών δεν έχει αποτελέσει αντικείμενο εναρμονίσεως σε επίπεδο Ένωσης. Επιβάλλεται, επομένως, υπό τις περιστάσεις αυτές, να εξεταστεί αν οι περιορισμοί στην ελεύθερη παροχή των υπηρεσιών που απορρέουν από το άρθρο 2, παράγραφος 1, του Wav 1994 δικαιολογούνται από σκοπό γενικού συμφέροντος και, ενδεχομένως, αν είναι αναγκαίες για την αποτελεσματική επιδίωξη, μέσω των καταλλήλων μέσων, του σκοπού αυτού.

90. Όταν ερωτήθηκε σχετικώς κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, η Ολλανδική Κυβέρνηση επικαλέστηκε τον σκοπό της προστασίας της εθνικής της αγοράς εργασίας.

91. Υπενθυμίζεται συναφώς ότι, καίτοι η μέριμνα για την αποτροπή διαταράξεων στην αγορά εργασίας συνιστά ασφαλώς επιτακτικό λόγο γενικού συμφέροντος [37], εντούτοις το Δικαστήριο έχει κρίνει επανειλημμένως ότι «οι εργαζόμενοι οι οποίοι απασχολούνται από εγκατεστημένη σε κράτος μέλος επιχείρηση και οι οποίοι είναι αποσπασμένοι σε άλλο κράτος μέλος προκειμένου να παράσχουν εκεί υπηρεσίες δεν προτίθενται να εισδύσουν στην αγορά εργασίας του δευτέρου αυτού κράτους, εφόσον επιστρέφουν στη χώρα καταγωγής ή κατοικίας τους μετά την εκπλήρωση της αποστολής τους» [38].

36 — Βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση dos Santos Palhota κ.λπ. (EU:C:2010:589, σκέψη 45 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

37 — Βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση Επιτροπή κατά Λουξεμβούργου (EU:C:2004:655, σκέψη 38 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

38 — Βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση Επιτροπή κατά Αυστρίας (EU:C:2006:595, σκέψη 55 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

92. Πάντως, το Δικαστήριο έχει δεχθεί ότι «ένα κράτος μέλος δύναται να ελέγξει το αν η εγκατεστημένη σε άλλο κράτος μέλος επιχείρηση, η οποία αποσπά στο έδαφός του εργαζομένους τρίτου κράτους, δεν κάνει χρήση της ελευθερίας παροχής υπηρεσιών προς εξυπηρέτηση σκοπού άλλου από εκείνο της παροχής της συγκεκριμένης υπηρεσίας, όπως είναι επί παραδείγματι η έλευση του προσωπικού της για σκοπούς τοποθετήσεως ή διαθέσεως εργαζομένων» [39].

93. Κατά το Δικαστήριο, «[ο]ι έλεγχοι αυτοί πρέπει ωστόσο να τηρούν τα όρια που θέτει το δίκαιο [της Ένωσης], ιδίως δε εκείνα που απορρέουν από την ελευθερία παροχής υπηρεσιών, η οποία δεν μπορεί να καταστεί αναποτελεσματική και της οποίας η άσκηση δεν μπορεί να εξαρτάται από τη διακριτική ευχέρεια της διοικήσεως» [40].

94. Το Δικαστήριο έχει κρίνει επανειλημμένως ότι, λόγω των διατυπώσεων και των διαδικαστικών προθεσμιών που προϋποθέτει, η υποχρέωση αποκτήσεως άδειας εργασίας για τους υπηκόους τρίτων κρατών που αποσπώνται στο πλαίσιο διασυνοριακής παροχής υπηρεσιών ενδέχεται να καθιστά λιγότερο ελκυστική την ελεύθερη παροχή υπηρεσιών στο έδαφος των κρατών μελών από αποσπασμένους εργαζομένους οι οποίοι είναι υπήκοοι τρίτων κρατών [41]. Μια τέτοια υποχρέωση, δεδομένου ότι είναι δυσανάλογα επαχθής σε σχέση με τους σκοπούς, αφενός, της σταθερότητας της αγοράς εργασίας του κράτους μέλους προορισμού και, αφετέρου, της κοινωνικής προστασίας των αποσπασμένων εργαζομένων, έχει κριθεί αντίθετη προς τους κανόνες της Συνθήκης ΛΕΕ για την ελεύθερη παροχή υπηρεσιών.

95. Ωστόσο, το Δικαστήριο δεν έχει αποφανθεί ακόμη συγκεκριμένα επί του αν είναι συμβατή με τα άρθρα 56 ΣΛΕΕ και 57 ΣΛΕΕ η διατήρηση υποχρεώσεως αποκτήσεως άδειας εργασίας για τους εργαζομένους υπηκόους τρίτων κρατών των οποίων η απόσπαση δεν συνοδεύει απλώς μια διασυνοριακή παροχή υπηρεσιών, αλλά αποτελεί το αποκλειστικό της αντικείμενο.

96. Προκειμένου να γίνουν κατανοητά το καινοφανές και το διακύβευμα του προβλήματος, υπενθυμίζεται ο ορισμός που έχει δώσει το Δικαστήριο στη διάθεση εργατικού δυναμικού.

97. Στην απόφασή του Vicoplus κ.λπ. (EU:C:2011:64), το Δικαστήριο παρέσχε πράγματι διευκρινίσεις όσον αφορά τον ορισμό της δραστηριότητας η οποία, σύμφωνα με το άρθρο 1, παράγραφος 3, στοιχείο γ', της οδηγίας 96/71, στοιχειοθετείται στην περίπτωση κατά την οποίαν «επιχείρηση προσωρινής απασχόλησης ή επιχείρηση που διαθέτει εργαζόμενους, [αποσπά] εργαζόμενο σε χρήστρια επιχείρηση εγκατεστημένη ή ασκούσα δραστηριότητα στο έδαφος κράτους μέλους, εφόσον κατά τη διάρκεια της απόσπασης υφίσταται εργασιακή σχέση ανάμεσα στην επιχείρηση προσωρινής απασχόλησης ή την επιχείρηση που διαθέτει εργαζόμενους και τον εργαζόμενο».

98. Στην απόφαση εκείνη, το Δικαστήριο έκρινε ότι «[η] απόσπαση εργαζομένων υπό την έννοια του άρθρου 1, παράγραφος 3, στοιχείο γ', της οδηγίας 96/71 συνιστά παροχή υπηρεσιών έναντι αμοιβής, ως προς την οποία παροχή ο εργαζόμενος που αποσπάστηκε παραμένει στην υπηρεσία του παρόχου υπηρεσιών, χωρίς τη σύναψη οποιασδήποτε συμβάσεως εργασίας με την επιχείρηση-χρήστη. Η απόσπαση αυτή χαρακτηρίζεται από το γεγονός ότι η μετακίνηση του εργαζομένου στο κράτος μέλος υποδοχής αποτελεί αυτόν τούτο τον σκοπό της παροχής υπηρεσιών από τον πάροχο υπηρεσιών και ότι ο εργαζόμενος αυτός εκτελεί την εργασία του υπό τον έλεγχο και τη διεύθυνση της επιχειρήσεως-χρήστη» [42].

99. Υπό το πρίσμα αυτού του ορισμού, απόκειται στο αιτούν δικαστήριο να διαπιστώσει αν έχει πράγματι ενώπιόν του περίπτωση διαθέσεως εργαζομένων ανταποκρινόμενη στα κριτήρια που διαμόρφωσε το Δικαστήριο στην απόφασή του Vicoplus κ.λπ. (EU:C:2011:64).

39 — Όπ.π. (σκέψη 56 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

40 — Βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση Επιτροπή κατά Λουξεμβούργου (EU:C:2004:655, σκέψη 40 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

41 — Όπ.π. (σκέψη 41).

42 — Απόφαση Vicoplus κ.λπ. (EU:C:2011:64, σκέψη 51).

100. Υπενθυμίζεται ότι, κατά το άρθρο 1.1, στοιχείο b, του νόμου περί της διαθέσεως εργαζομένων, ως διάθεση εργαζομένων νοείται η απόσπαση εργαζομένων στην υπηρεσία άλλου έναντι αμοιβής, με σκοπό την εκτέλεση στην επιχείρηση του τελευταίου εργασίας η οποία πραγματοποιείται συνήθως στο πλαίσιο της επιχειρήσεως αυτής, χωρίς σύμβαση εργασίας με την εν λόγω επιχείρηση. Ο ορισμός αυτός φαίνεται λιγότερο πλήρης σε σχέση με εκείνον που υιοθέτησε το Δικαστήριο.

101. Επομένως, το αιτούν δικαστήριο θα πρέπει να βεβαιωθεί ότι οι αλλοδαποί εργαζόμενοι όντως εκτέλεσαν την εργασία τους υπό τη διεύθυνση και την επίβλεψη της BIS και όχι της Ekinci.

102. Πράγματι, αν ισχύει το δεύτερο, δεν θα πρόκειται για διάθεση εργαζομένων σύμφωνη με τα κριτήρια που διατύπωσε το Δικαστήριο στην απόφασή του Vicoplus κ.λπ. (EU:C:2011:64) αλλά για σύμβαση υπεργολαβίας[43]. Σε μια τέτοια περίπτωση, δεν υπάρχει αμφιβολία ότι η νομολογία του Δικαστηρίου απαγορεύει πλέον την απαίτηση να διαθέτουν άδεια εργασίας οι εργαζόμενοι υπήκοοι τρίτων κρατών που είναι αποσπασμένοι στο πλαίσιο παροχής υπηρεσιών.

103. Αντιθέτως, αν, όπως φαίνεται να ισχύει εν προκειμένω, η συγκεκριμένη παροχή υπηρεσιών συνίσταται πράγματι αποκλειστικά στη διάθεση εργαζομένων σύμφωνα με τα κριτήρια που διατύπωσε το Δικαστήριο στην απόφασή του Vicoplus κ.λπ. (EU:C:2011:64), η νομολογία του Δικαστηρίου φαίνεται ακόμη διστακτική και, επομένως, χρήζει διευκρινίσεων.

104. Πράγματι, από τη νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει ότι η παροχή υπηρεσιών με αντικείμενο τη διάθεση εργαζομένων αντιμετωπιζόταν πάντοτε ως παροχή υπηρεσιών ιδιάζουσας φύσεως[44]. Είχε, συνεπώς, ειδική μεταχείριση με έννομες συνέπειες προσαρμοσμένες στην ιδιάζουσα φύση της.

105. Κατ' ουσίαν, τα στοιχεία που αντλούνται από τη νομολογία του Δικαστηρίου επιτρέπουν το συμπέρασμα ότι η διάθεση εργατικού δυναμικού συνιστά παροχή υπηρεσιών ιδιάζουσας φύσεως διότι διακρίνεται λόγω του αντικειμένου της, το οποίο έγκειται στο να εξασφαλισθεί η πρόσβαση εργαζομένων στην αγορά εργασίας του κράτους μέλους υποδοχής. Υπό το πρίσμα αυτό, η διάθεση εργαζομένων, ακόμη και αν συνιστά οικονομική δραστηριότητα η οποία εμπίπτει κατά κύριο λόγο στο πεδίο εφαρμογής των κανόνων της Συνθήκης ΛΕΕ για την ελεύθερη παροχή των υπηρεσιών, δεν μπορεί να είναι εντελώς ανεξάρτητη από την προβληματική που συνδέεται με την ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων εντός της Ένωσης.

106. Στην απόφασή Vicoplus κ.λπ. (EU:C:2011:64), το Δικαστήριο κατέδειξε την ιδιάζουσα φύση της παροχής υπηρεσιών διαθέσεως εργατικού δυναμικού. Παραπέμποντας στην απόφασή του Webb[45], υπενθύμισε ότι «μια τέτοια δραστηριότητα δύναται να έχει αντίκτυπο στην αγορά εργασίας του κράτους μέλους του αποδέκτη της υπηρεσίας»[46]. Πράγματι, κατά το Δικαστήριο, αφενός, «οι εργαζόμενοι που απασχολούνται από επιχειρήσεις διαθέσεως εργατικού δυναμικού δύνανται, εφόσον συντρέχει τέτοια περίπτωση, να εμπίπτουν στις διατάξεις των άρθρων 45 ΣΛΕΕ έως 48 ΣΛΕΕ και των κανονισμών της Ένωσης που έχουν εκδοθεί για την εφαρμογή των άρθρων αυτών»[47]. Αφετέρου, «λόγω της ιδιαίτερης φύσεως των εργασιακών δεσμών που είναι σύμφυτοι με τη διάθεση εργατικού δυναμικού, η άσκηση της δραστηριότητας αυτής επηρεάζει ευθέως τόσο τις σχέσεις στην αγορά εργασίας όσο και τα έννομα συμφέροντα των περί ων πρόκειται εργαζομένων»[48].

43 — Βλ., συναφώς, σημεία 62 έως 64 των προτάσεών μου στην υπόθεση Vicoplus κ.λπ. (C-307/09 έως C-309/09, EU:C:2010:510).

44 — Είχα την ευκαιρία να αναπτύξω το ζήτημα αυτή στα σημεία 31 έως 43 των προτάσεών μου επί της υποθέσεως Vicoplus κ.λπ. (EU:C:2010:510), στα οποία και παραπέμπω.

45 — 279/80, EU:C:1981:314.

46 — Απόφαση Vicoplus κ.λπ. (EU:C:2011:64, σκέψη 28 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

47 — Όπ.π.

48 — Όπ.π. (σκέψη 29 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

107. Στην απόφασή του Vicoplus κ.λπ. (EU:C:2011:64), το Δικαστήριο υπενθύμισε επίσης ότι, όπως είχε διαπιστώσει στη σκέψη 16 της αποφάσεώς του Rush Portuguesa [49], «μια επιχείρηση διαθέσεως εργατικού δυναμικού, μολονότι παρέχει υπηρεσίες υπό την έννοια της Συνθήκης ΛΕΕ, ασκεί δραστηριότητες που σκοπούν ακριβώς να καταστήσουν δυνατή την πρόσβαση εργαζομένων στην αγορά εργασίας του κράτους μέλους υποδοχής» [50].

108. Κατά το Δικαστήριο, «[η] διαπίστωση αυτή δικαιολογείται από το γεγονός ότι ο εργαζόμενος που αποσπάστηκε βάσει του άρθρου 1, παράγραφος 3, στοιχείο γ', της οδηγίας 96/71 είναι από τυπικής απόψεως τοποθετημένος, κατά την περίοδο διαθέσεώς του, σε θέση εντός της επιχειρήσεως-χρήστη, θέση η οποία άλλως θα κατεχόταν από μισθωτό της επιχειρήσεως αυτής» [51].

109. Λαμβάνοντας υπόψη αυτά τα ειδικά χαρακτηριστικά της διαθέσεως εργατικού δυναμικού, το Δικαστήριο έκρινε, στη σκέψη 32 της αποφάσεώς του Vicoplus κ.λπ. (EU:C:2011:64), ότι ρύθμιση κράτους μέλους η οποία εξαρτά από τη λήψη άδειας εργασίας την απόσπαση, κατά την έννοια του άρθρου 1, παράγραφος 3, στοιχείο γ', της οδηγίας 96/71, στο έδαφος του κράτους αυτού, εργαζομένων υπηκόων άλλου κράτους μέλους πρέπει να θεωρηθεί ως «μέτρο που ρυθμίζει την πρόσβαση των Πολωνών υπηκόων στην αγορά εργασίας του [πρώτου] κράτους κατά το κεφάλαιο 2, παράγραφος 2, του παραρτήματος XII της Πράξεως Προσχωρήσεως του 2003» [52].

110. Το Δικαστήριο συνήγαγε το συμπέρασμα ότι, «[ω]ς εκ τούτου, η ρύθμιση αυτή, η οποία, κατά τη μεταβατική περίοδο του κεφαλαίου 2, παράγραφος 2, του παραρτήματος XII της Πράξεως Προσχωρήσεως του 2003, συνεχίζει να εξαρτά από τη λήψη άδειας εργασίας την απόσπαση, υπό την έννοια του άρθρου 1, παράγραφος 3, στοιχείο γ', της οδηγίας 96/71, Πολωνών υπηκόων στο έδαφος του κράτους αυτού, είναι συμβατή με τα άρθρα 56 ΣΛΕΕ και 57 ΣΛΕΕ» [53].

111. Μπορεί ένα τέτοιο σκεπτικό να μεταφερθεί απευθείας, όπως προτείνει το αιτούν δικαστήριο, σε μια περίπτωση όπως η επίδικη στην κύρια δίκη, στην οποία η απαίτηση αποκτήσεως άδειας εργασίας αφορά την απόσπαση, κατά την έννοια του άρθρου 1, παράγραφος 3, στοιχείο γ', της οδηγίας 96/71, υπηκόων τρίτων κρατών;

112. Κατά τη γνώμη μου, η απάντηση στο ερώτημα αυτό πρέπει να είναι αρνητική.

113. Πράγματι, επιβάλλεται η επισήμανση ότι το συμπέρασμα στο οποίο κατέληξε το Δικαστήριο στην απόφασή του Vicoplus κ.λπ. (EU:C:2011:64) δικαιολογείται, βεβαίως, από την ιδιάζουσα φύση της παροχής υπηρεσιών διαθέσεως εργατικού δυναμικού αλλά και από τον σκοπό της μεταβατικής διατάξεως σχετικά με την ερμηνεία της οποίας υποβλήθηκε το προδικαστικό ερώτημα.

114. Το Δικαστήριο έκρινε συναφώς ότι το συμπέρασμα στο οποίο κατέληξε επιβαλλόταν επίσης «από τον σκοπό της εν λόγω διατάξεως, η οποία επιδιώκει να αποτρέψει, κατόπιν της προσχωρήσεως νέων κρατών μελών στην Ένωση, την πρόκληση διαταράξεων στην αγορά εργασίας των παλαιών κρατών μελών, οφειλομένων στην άμεση άφιξη υψηλού αριθμού εργαζομένων υπηκόων των εν λόγω νέων κρατών» [54]. Το Δικαστήριο προσθέτει ότι «[ο] σκοπός αυτός απορρέει, μεταξύ άλλων, από το κεφάλαιο 2, παράγραφος 5, του παραρτήματος XII της Πράξεως Προσχωρήσεως του 2003, εφόσον η

49 — C-113/89, EU:C:1990:142.

50 — Απόφαση Vicoplus κ.λπ. (EU:C:2011:64, σκέψη 30).

51 — Όπ.π. (σκέψη 31).

52 — Πράξη περί των όρων προσχωρήσεως της Τσεχικής Δημοκρατίας, της Δημοκρατίας της Εσθονίας, της Κυπριακής Δημοκρατίας, της Δημοκρατίας της Λεττονίας, της Δημοκρατίας της Λιθουανίας, της Δημοκρατίας της Ουγγαρίας, της Δημοκρατίας της Μάλτας, της Δημοκρατίας της Πολωνίας, της Δημοκρατίας της Σλοβενίας και της Σλοβακικής Δημοκρατίας και των προσαρμογών των συνθηκών επί των οποίων βασίζεται η Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ L 236, σ. 33, στο εξής: Πράξη Προσχωρήσεως του 2003).

53 — Απόφαση Vicoplus κ.λπ. (EU:C:2011:64, σκέψη 33).

54 — Απόφαση Vicoplus κ.λπ. (EU:C:2011:64, σκέψη 34 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

παράγραφος αυτή προβλέπει τη δυνατότητα κράτους μέλους, αν η δική του αγορά εργασίας έχει ή απειλείται με σοβαρές διαταράξεις, να παρατείνει, μέχρι το τέλος περιόδου επτά ετών από την ημερομηνία προσχωρήσεως της Δημοκρατίας της Πολωνίας, τα μέτρα που αφορά η παράγραφος 2 του ίδιου κεφαλαίου 2» [55].

115. Λαμβανομένου υπόψη του σκοπού αυτού, «θα ήταν τεχνητή η διάκριση μεταξύ της εισροής εργαζομένων στην αγορά εργασίας κράτους μέλους αναλόγως του αν αποκτούν πρόσβαση εκεί μέσω της διαθέσεως εργατικού δυναμικού ή ευθέως και αυτοτελώς, επειδή, στις δύο αυτές περιπτώσεις, αυτή η δυνητικά σημαντική μετακίνηση εργαζομένων δύναται να διαταράξει την αγορά εργασίας» [56]. Κατά συνέπεια, «ο αποκλεισμός της διαθέσεως εργατικού δυναμικού από το πεδίο εφαρμογής του κεφαλαίου 2, παράγραφος 2, του παραρτήματος XII της Πράξεως Προσχωρήσεως του 2003 θα αφαιρούσε από τη διάταξη αυτή σε μεγάλο βαθμό την αποτελεσματικότητά της» [57].

116. Έτσι, στην απόφασή του Vicoplus κ.λπ. (EU:C:2011:64), το Δικαστήριο έκρινε ότι η άδεια εργασίας που απαιτείται βάσει του άρθρου 2, παράγραφος 1, του Wav 1994 για παροχή υπηρεσιών με αντικείμενο τη διάθεση εργατικού δυναμικού ήταν μέτρο σύμφωνο με την αρχή της αναλογικότητας υπό το πρίσμα των άρθρων 56 ΣΛΕΕ και 57 ΣΛΕΕ, λαμβανομένων υπόψη της επιφυλάξεως που διατυπώνεται στο κεφάλαιο 2, παράγραφος 2, του παραρτήματος XII της Πράξεως Προσχωρήσεως του 2003 όσον αφορά την ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων, του ιδιαίτερου σκοπού της διατάξεως αυτής, καθώς και της ανάγκης διατηρήσεως της πρακτικής αποτελεσματικότητάς της.

117. Δεδομένου ότι δεν λαμβάνεται πλέον υπόψη ο ειδικός σκοπός, ο οποίος, για το κράτος μέλος για το οποίο προορίζεται η διάθεση εργατικού δυναμικού, συνίσταται στην προστασία της αγοράς εργασίας του από μια άμεση και εν δυνάμει μαζική άφιξη εργαζομένων μετά την προσχώρηση νέων κρατών μελών στην Ένωση, τίθεται το ερώτημα αν η μόνιμη διατήρηση της υποχρεώσεως εκδόσεως άδειας εργασίας για τους εργαζομένους υπηκόους τρίτων κρατών οι οποίοι διατίθενται από επιχείρηση εγκατεστημένη σε άλλο κράτος μέλος είναι ανάλογη προς τον σκοπό να εξασφαλισθεί γενικώς σταθερότητα στην αγορά εργασίας του κράτους μέλους για το οποίο προορίζεται η διάθεση εργατικού δυναμικού.

118. Καίτοι η διάθεση εργαζομένων, στον βαθμό που αποτελεί μια μορφή προσβάσεως στην αγορά εργασίας του κράτους αυτού, μπορεί να υποβληθεί στην απαίτηση άδειας εργασίας για μια μεταβατική περίοδο μετά την προσχώρηση νέων κρατών μελών στην Ένωση, η οποία χαρακτηρίστηκε από βέβαιο και αυξημένο κίνδυνο άμεσης και σημαντικής διαταράξεως της αγοράς εργασίας του εν λόγω κράτους, θεωρώ ότι η μόνιμη διατήρηση της υποχρεώσεως των εργαζομένων υπηκόων τρίτων κρατών να διαθέτουν άδεια εργασίας, όταν αποσπώνται από επιχείρηση εγκατεστημένη σε άλλο κράτος μέλος, θίγει υπέρμετρα την ελεύθερη παροχή υπηρεσιών. Πράγματι, στην τελευταία αυτή περίπτωση, δεν συντρέχει ο ίδιος κίνδυνος για τη σταθερότητα της αγοράς εργασίας του κράτους μέλους για το οποίο προορίζεται η διάθεση του εργατικού δυναμικού.

119. Κατά τη γνώμη μου, το αιτούν δικαστήριο αντλεί εσφαλμένα συμπεράσματα από τη σκέψη 37 της αποφάσεως Vicoplus κ.λπ. (EU:C:2011:64). Στη σκέψη εκείνη, το Δικαστήριο υπενθυμίζει, παραπέμποντας στις προηγούμενες αποφάσεις του, ότι ένα «κράτος μέλος πρέπει να μπορεί να εξακριβώσει, τηρουμένων των ορίων που θέτει το δίκαιο της Ένωσης, αν μια παροχή υπηρεσιών έχει στην πραγματικότητα ως σκοπό τη διάθεση εργατικού δυναμικού το οποίο δεν απολαύει της ελευθερίας κυκλοφορίας των εργαζομένων». Το αιτούν δικαστήριο, προβαίνοντας σε διασταλτική

55 — Όπ.π.

56 — Απόφαση Vicoplus κ.λπ. (EU:C:2011:64, σκέψη 35).

57 — Όπ.π.

ερμηνεία της αποφάσεως αυτής, συνάγει το συμπέρασμα ότι τα άρθρα 56 ΣΛΕΕ και 57 ΣΛΕΕ δεν απαγορεύουν στα κράτη μέλη να εξαρτούν από την απόκτηση άδειας εργασίας την απόσπαση, κατά την έννοια του άρθρου 1, παράγραφος 3, στοιχείο γ', της οδηγίας 96/71, στο έδαφός τους εργαζομένων προερχόμενων από τρίτο κράτος.

120. Μια τέτοια ερμηνεία σημαίνει ότι, εφόσον η διάθεση εργατικού δυναμικού έχει ως αποτέλεσμα την πρόσβαση των εν λόγω εργαζομένων υπηκόων τρίτων κρατών στην αγορά εργασίας του κράτους μέλους προορισμού, το κράτος αυτό νομιμοποιείται να διατηρεί σε ισχύ έναντι των εργαζομένων αυτών τα εθνικά του μέτρα περί ρυθμίσεως της προσβάσεως των τελευταίων στην αγορά εργασίας του.

121. Κατά την άποψή μου, η προσέγγιση αυτή παρακάμπτει υπερβολικά γρήγορα την προϋπόθεση στην οποία ρητώς αναφέρεται το Δικαστήριο και κατά την οποία η εξουσία επαληθεύσεως που διαθέτουν τα κράτη μέλη πρέπει να σέβεται τα όρια που τίθενται από το δίκαιο της Ένωσης. Υπενθυμίζω ότι το Δικαστήριο είχε την ευκαιρία να διευκρινίσει ότι στα όρια αυτά περιλαμβάνονται και «εκείνα που απορρέουν από την ελευθερία παροχής υπηρεσιών, η οποία δεν μπορεί να καταστεί αναποτελεσματική και της οποίας η άσκηση δεν μπορεί να εξαρτάται από τη διακριτική ευχέρεια της διοικήσεως» [58].

122. Καίτοι, ασκώντας αυτή την εξουσία επαληθεύσεως, τα κράτη μέλη πρέπει να μπορούν να βεβαιώνονται για την πραγματική φύση της αποσπάσεως εργαζομένων στο έδαφός τους και, συνεπώς, να εφαρμόζουν σε αυτήν τα κατάλληλα μέτρα ελέγχου, η αναγνώριση μιας τέτοιας εξουσίας δεν σημαίνει, κατά την άποψή μου, ότι τα κράτη μέλη νομιμοποιούνται να διατηρούν μόνιμα σε ισχύ την υποχρέωση των εργαζομένων υπηκόων τρίτων κρατών που αποσπώνται στο έδαφός τους από επιχείρηση εγκατεστημένη σε άλλο κράτος μέλος να διαθέτουν άδεια εργασίας. Το αντίθετο συμπέρασμα θα είχε ως αποτέλεσμα την αποθάρρυνση επιχειρήσεων όπως η Ekinci από τη διάθεση του προσωπικού τους σε επιχειρήσεις όπως η BIS. Θα καθιστούσε έτσι ανέφικτη τη διάθεση εργαζομένων ως διασυνοριακή παροχή υπηρεσιών, στην περίπτωση που οι εργαζόμενοι αυτοί είναι υπήκοοι τρίτων κρατών.

123. Εξάλλου, δεν πρέπει να παραβλέπεται ότι η διάθεση εργαζομένων, ως συνιστώσα παροχή υπηρεσιών, είναι, ως εκ της φύσεώς της, προσωρινή [59].

124. Κατά συνέπεια, μολονότι αποτελεί, βεβαίως, μια μορφή προσβάσεως στην αγορά εργασίας του κράτους μέλους προορισμού, δεν έχει σε καμιά περίπτωση ως σκοπό να επιτρέψει στους αποσπασμένους υπηκόους τρίτων κρατών να ενταχθούν μόνιμα σε αυτήν.

125. Υπ' αυτές τις συνθήκες, το κράτος μέλος προορισμού δεν μπορεί να απαιτεί τη συνδρομή όλων των προϋποθέσεων που θα απαιτούσε αν ο εργαζόμενος επιθυμούσε να ενταχθεί σταθερά ή μόνιμα στην αγορά εργασίας του κράτους αυτού.

126. Επισημαίνεται, συναφώς, ότι το Δικαστήριο έχει κρίνει επανειλημμένως ότι ένα κράτος μέλος δεν μπορεί να εξαρτά την παροχή υπηρεσιών στο έδαφός του από την τήρηση όλων των προϋποθέσεων που απαιτούνται για την εγκατάσταση και να στερεί, κατ' αυτόν τον τρόπο, από κάθε πρακτική αποτελεσματικότητα τις διατάξεις που προορίζονται για τη διασφάλιση της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών [60]. Κατ' αναλογίαν, ένα κράτος μέλος δεν μπορεί, κατά τη γνώμη μου, να εξαρτά την

58 — Βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση Επιτροπή κατά Λουξεμβούργου (EU:C:2004:655, σκέψη 40 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

59 — Επί του προσωρινού χαρακτήρα των δραστηριοτήτων που καλύπτονται από την ελεύθερη παροχή υπηρεσιών, βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση Gebhard (C-55/94, EU:C:1995:411, σκέψεις 26 και 27).

60 — Βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση Vander Elst (C-43/93, EU:C:1994:310, σκέψη 17 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

παροχή υπηρεσιών που συνίστανται στη διάθεση εργαζομένων υπηκόων τρίτων κρατών από όλες τις προϋποθέσεις που διέπουν την άμεση πρόσβαση των εργαζομένων αυτών στην αγορά εργασίας του και να στερεί, κατ' αυτόν τον τρόπο, από κάθε πρακτική αποτελεσματικότητα τις διατάξεις της Συνθήκης ΛΕΕ που προορίζονται για τη διασφάλιση της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών.

127. Όπως δέχεται η Ολλανδική Κυβέρνηση, η BIS δεν χρησιμοποίησε τους αποσπασθέντες εργαζομένους υπηκόους τρίτων κρατών παρά μόνον για το συγκεκριμένο έργο που έπρεπε να εκτελεστεί για λογαριασμό της Essent. Οι αλλοδαποί εργαζόμενοι, επομένως, βρίσκονταν στις Κάτω Χώρες μόνον για την εκτέλεση του συγκεκριμένου αυτού έργου. Μετά την ολοκλήρωσή του, εγκατέλειψαν το ολλανδικό έδαφος και επέστρεψαν στη Γερμανία [61]. Κατά συνέπεια, η Ολλανδική Κυβέρνηση διαπιστώνει και η ίδια ότι οι υπήκοοι των τρίτων κρατών τους οποίους αφορά η διαφορά της κύριας δίκης δεν είχαν την πρόθεση να ενταχθούν στην αγορά εργασίας του Βασιλείου των Κάτω Χωρών [62].

128. Καίτοι, σε ένα τέτοιο πλαίσιο, θεωρώ ότι η διατήρηση σε μόνιμη ισχύ από κράτος μέλος της υποχρεώσεως εκδόσεως άδειας εργασίας για τους εργαζομένους υπηκόους τρίτων κρατών που διατίθενται σε εγκατεστημένη στο έδαφός τους επιχείρηση από επιχείρηση εγκατεστημένη σε άλλο κράτος μέλος θίγει υπέρμετρα την ελεύθερη παροχή υπηρεσιών, εντούτοις, κατά τη γνώμη μου, είναι εξαιρετικά σημαντικό να αναγνωριστούν στο κράτος μέλος προορισμού εξουσίες ελέγχου προσαρμοσμένες στην ιδιάζουσα φύση της παροχής υπηρεσιών με αντικείμενο τη διάθεση εργαζομένων.

129. Ειδικότερα, το κράτος μέλος προορισμού πρέπει να είναι σε θέση να διαπιστώσει αν η παροχή υπηρεσίας που συνίσταται στη διάθεση εργαζομένων υπηκόων τρίτων κρατών χρησιμοποιείται στην πραγματικότητα με σκοπό την καταστρατήγηση του εθνικού του μεταναστευτικού δικαίου και των εθνικών του διατάξεων περί εργασίας των υπηκόων τρίτων κρατών. Πρέπει, δηλαδή, να επιτραπεί στο κράτος μέλος προορισμού να προστατευθεί έναντι της καταχρηστικής χρήσεως της ελεύθερης παροχής των υπηρεσιών, στις περιπτώσεις που αυτή χρησιμοποιείται με μόνο σκοπό την καταστρατήγηση των περιορισμών που τα κράτη μέλη νομιμοποιούνται να επιβάλλουν στους υπηκόους τρίτων κρατών οι οποίοι επιθυμούν να ασκήσουν έμμισθη δραστηριότητα στο έδαφός τους.

130. Στα μέτρα ελέγχου που μπορεί να θέσει σε εφαρμογή το κράτος μέλος προορισμού περιλαμβάνεται και η επαλήθευση του αν η διάθεση εργαζομένων πραγματοποιείται με σκοπό την εκτέλεση συγκεκριμένου έργου περιορισμένης χρονικής διάρκειας σε επιχείρηση εγκατεστημένη σε αυτό το κράτος.

131. Εξάλλου, το κράτος μέλος προορισμού νομιμοποιείται να θέσει σε εφαρμογή τα αναγκαία μέτρα για να διασφαλίσει την επιστροφή των εργαζομένων υπηκόων τρίτων κρατών στο κράτος μέλος κατοικίας τους, μετά το πέρας της αποσπάσεώς τους.

132. Στο σημείο αυτό παραπέμπω στα μέτρα που παρέθεσε το Δικαστήριο ως παραδείγματα μέτρων λιγότερο περιοριστικών από την άδεια εργασίας. Αναφέρθηκε, έτσι, «[στην] υποχρέωση μιας εταιρίας παρέχουσας υπηρεσίες να ενημερώνει εκ των προτέρων τις τοπικές αρχές για την παρουσία ενός ή περισσοτέρων αποσπασμένων μισθωτών εργαζομένων, για την προβλεπόμενη διάρκεια της εν λόγω παρουσίας και για την ή τις παρεχόμενες υπηρεσίες που δικαιολογούν την απόσπαση» [63]. Κατά το Δικαστήριο, η υποχρέωση αυτή «μπορεί να παράσχει στις εν λόγω αρχές τη δυνατότητα να ελέγχουν

61 — Βλ. σημείο 25 των παρατηρήσεών της.

62 — Βλ. σημείο 26 των παρατηρήσεών της.

63 — Βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση Επιτροπή κατά Λουξεμβούργου (EU:C:2004:655, σκέψη 31).

την τήρηση [των κανονιστικών ρυθμίσεων του κράτους μέλους προορισμού] επί εργασιακών και κοινωνικοασφαλιστικών θεμάτων κατά τη διάρκεια της αποσπάσεως, λαμβάνοντας υπόψη τις υποχρεώσεις που υπέχει ήδη η επιχείρηση αυτή από τους κανόνες του δικαίου κοινωνικής ασφαλίσεως που ισχύουν εντός του κράτους μέλους προελεύσεως» [64].

133. Το Δικαστήριο παρέθεσε επίσης ως μέτρο λιγότερο περιοριστικό από την άδεια εργασίας την «υποχρέωση της παρέχουσας υπηρεσίες επιχειρήσεως να προσκομίζει ενώπιον των τοπικών αρχών τα στοιχεία βεβαιώσεως του ότι οι οικείοι εργαζόμενοι τελούν σε κατάσταση νομιμότητας, ιδίως ως προς την κατοικία, έγκριση εργασίας και κοινωνική κάλυψη, στο κράτος μέλος όπου τους απασχολεί η εν λόγω επιχείρηση» [65]. Κατά το Δικαστήριο, μια τέτοια υποχρέωση «θα παρείχε στις ανωτέρω αρχές, κατά τρόπο λιγότερο περιοριστικό και εξίσου αποτελεσματικό [με την υποχρέωση κατοχής άδειας εργασίας], εγγυήσεις ως προς τη νομιμότητα της καταστάσεως των εργαζομένων αυτών και το γεγονός ότι ασκούν την κύρια δραστηριότητά τους εντός του κράτους μέλους όπου είναι εγκατεστημένη η παρέχουσα υπηρεσίες επιχείρηση. Σε συνδυασμό με τις παρεχόμενες από την οικεία επιχείρηση πληροφορίες σχετικά με την προβλεπόμενη διάρκεια της αποσπάσεως […], τα εν λόγω στοιχεία θα επέτρεπαν στις αρχές του [κράτους μέλους προορισμού] να λάβουν τα επιβαλλόμενα μέτρα κατά τη λήξη της ανωτέρω χρονικής περιόδου» [66].

II – **Πρόταση**

134. Λαμβανομένων υπόψη των ανωτέρω σκέψεων, προτείνω στο Δικαστήριο να απαντήσει στα προδικαστικά ερωτήματα που υπέβαλε το Raad van State ως εξής:

Τα άρθρα 56 ΣΛΕΕ και 57 ΣΛΕΕ έχουν την έννοια ότι απαγορεύουν κανονιστική διάταξη κράτους μέλους όπως η επίδικη στην κύρια δίκη, η οποία εξαρτά από την εξασφάλιση άδειας εργασίας την απόσπαση, κατά την έννοια του άρθρου 1, παράγραφος 3, στοιχείο γ', της οδηγίας 96/71/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 1996, σχετικά με την απόσπαση εργαζομένων στο πλαίσιο παροχής υπηρεσιών, στο έδαφος του εν λόγω κράτους εργαζομένων υπηκόων τρίτου κράτους.

64 — Όπ.π.

65 — Όπ.π. (σκέψη 46).

66 — Όπ.π.